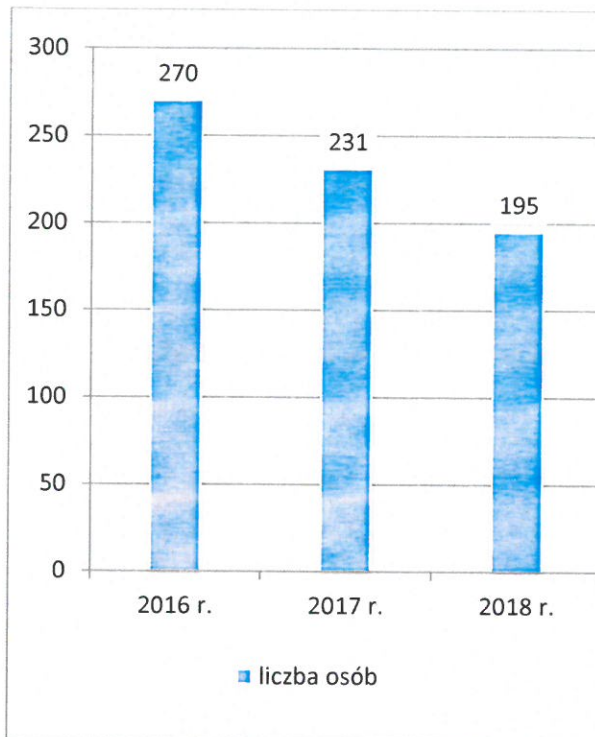
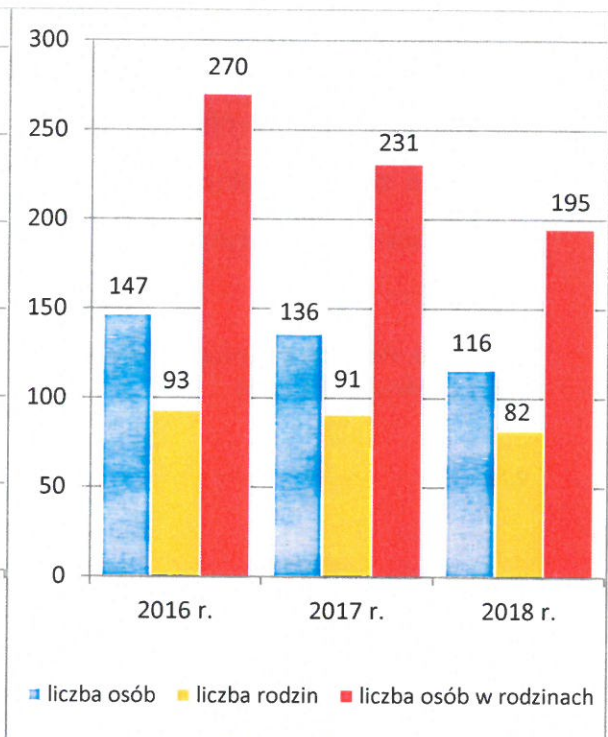

Wykres 26. Osoby w gminie, którym w latach 2016-2018 udzielono pomocy i wsparcia

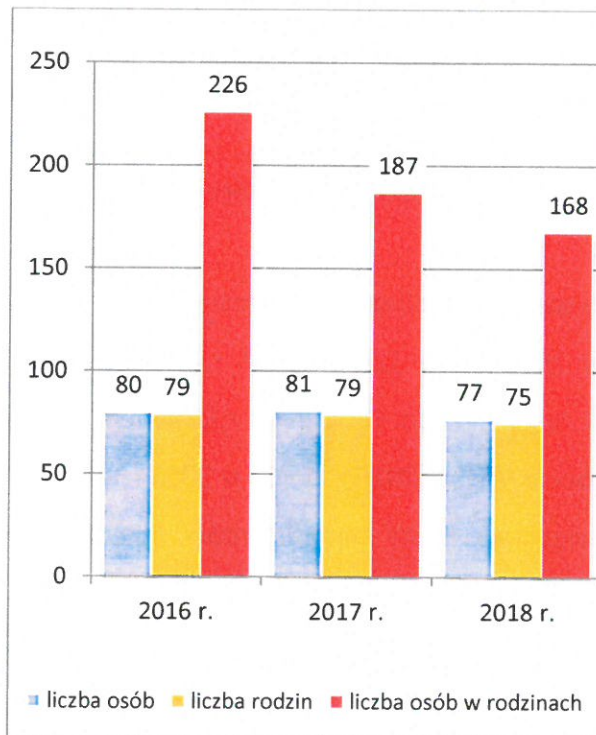

Wykres 27. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2016-2018 przyznano świadczenie

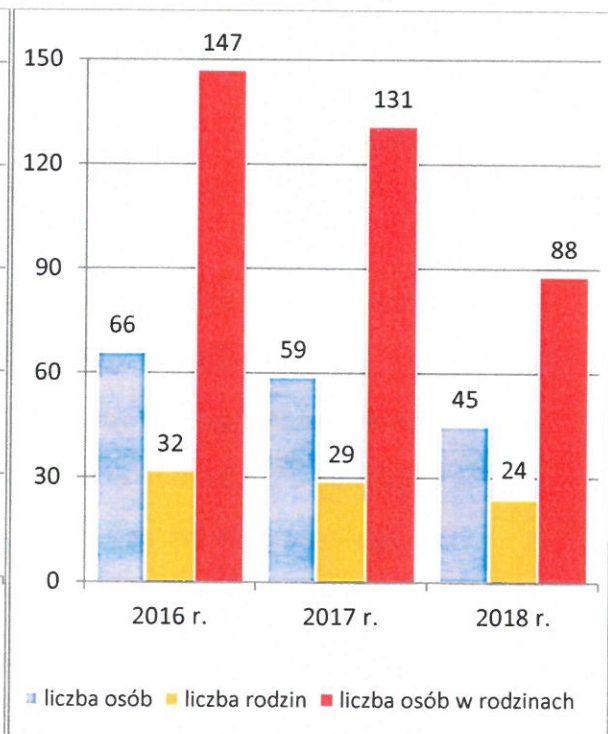

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielkiej Nieszawce.

Wykres 28. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2016-2018 przyznano świadczenie pieniężne

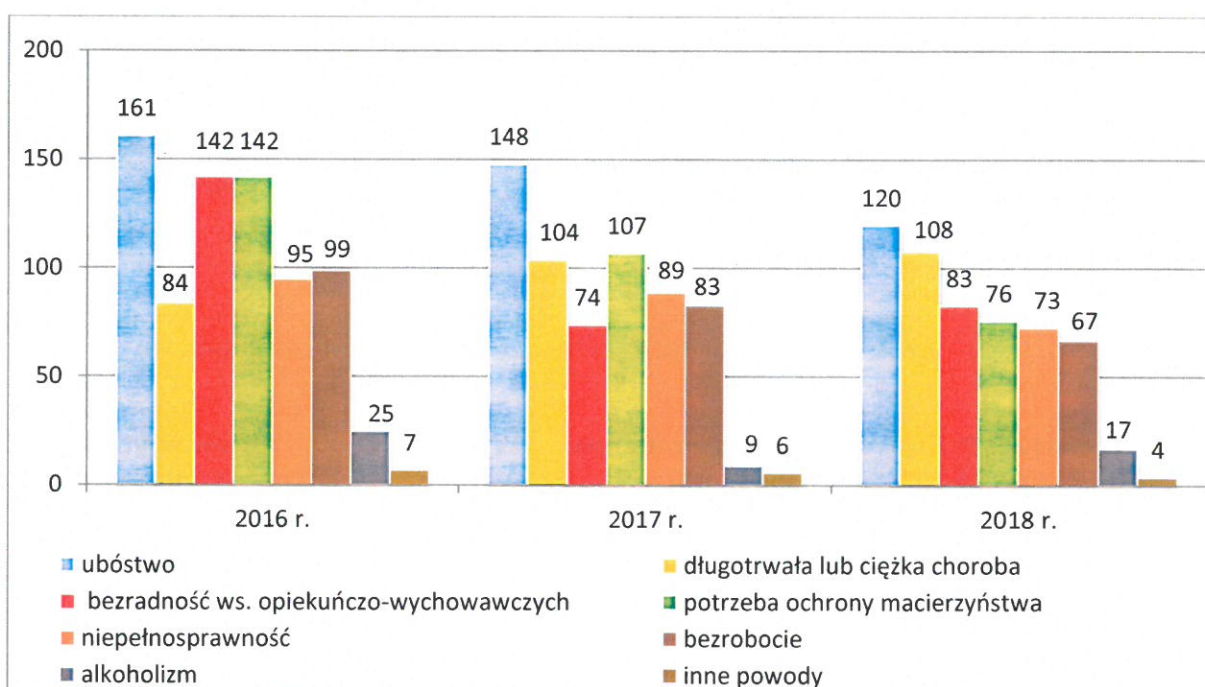
Wykres 29. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2016-2018 przyznano świadczenie niepieniężne

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielkiej Nieszawce.

Wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia GOPS-u w latach 2016-2018 najliczniejsze grupy stanowiły rodziny dotknięte ubóstwem, długotrwałą lub ciężką chorobą, doświadczające bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, wymagające ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, zmagające się z niepełnosprawnością i bezrobociem. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 30. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2016-2018 (liczba osób w rodzinach)

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielkiej Nieszawce.

W latach 2016-2018 systematycznie spadała liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa (ze 161 w 2016 r. do 120 w 2018 r.), potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności (ze 142 w 2016 r. do 76 w 2018 r.), niepełnosprawności (z 95 w 2016 r. do 73 w 2018 r.) oraz bezrobocia (z 99 w 2016 r. do 67 w 2018 r.).

W analizowanym okresie stale zwiększała liczba beneficjentów objętych pomocą społeczną z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby (z 84 w 2016 r. do 108 w 2018 r.).

Świadczenia pomocy społecznej udzielane przez GOPS mają głównie charakter pieniężny, niepieniężny i usługowy. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2016-2018 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez GOPS w latach 2016-2018

formy świadczeń		liczba osób			kwota świadczeń		
		2016 r.	2017 r.	2018 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
pieniężne	zasiłek stały	14	17	16	83.199	93.589	74.093
	zasiłek okresowy	21	21	13	40.396	36.167	18.790
	zasiłek celowy	72	71	69	76.571	67.346	67.246
	w tym: zasiłek celowy przyznany w ramach programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	62	53	47	43.080	32.460	29.520
niepieniężne	posiłek	54	48	33	20.787	17.085	15.836
	w tym: posiłek przyznany w ramach programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	54	48	33	20.422	17.085	15.836
	schronienie	0	1	0	0	2.520	0
	ubranie	0	0	0	0	0	0
	sprawienie pogrzebu	0	0	0	0	0	0
	odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	5	7	6	111.427	145.52	145.291
usługi	usługi opiekuńcze	3	1	0	3.867	111	0
	specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0	0	0	0	0
	specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi	5	5	5	30.835	28.963	14.096
	poradnictwo specjalistyczne	7*	1*	1*	X	X	X
	praca socjalna	98*	100*	90*	X	X	X
	interwencja kryzysowa	0*	0*	0*	X	X	X
	kontrakt socjalny	0	0	0	X	X	X
	projekt socjalny	X	0	0	X	X	X
indywidualne programy pomocy	indywidualny program wychodzenia z bezdomności	0	0	0	X	X	X
	indywidualny program zatrudnienia socjalnego (CIS)	0	0	0	X	X	X
wspieranie rodziny i piecza zastępcza	wspieranie rodziny przez asystenta rodziny (liczba asystentów rodziny)	12* (1)	12* (1)	11* (1)	X	X	X
	liczba dzieci z gminy w pieczy zastępczej (odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej; w zł)	9 (74.763)	6 (56.959)	4 (58.352)	X	X	X

*liczba rodzin

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielkiej Nieszawce.

Spośród świadczeń pieniężnych najczęściej udzielaną formą pomocy w latach 2016-2018 był zasiłek celowy. Jest on przyznawany na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, obuwia, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, opłat za gaz, energię, wodę i czynsz, a także kosztów pogrzebu. W analizowanym okresie liczba osób korzystających z tego rodzaju wsparcia utrzymywała się na zbliżonym poziomie (72 w 2016 r., 71 w 2017 r., 69 w 2018 r.). W gminie zasiłek celowy przyznany był głównie w ramach programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”. W latach 2016-2018 z zasiłku na zakup żywności skorzystało odpowiednio: 62, 53 i 47 osób.

Dominujący rodzaj pomocy niepieniężnej stanowił z kolei posiłek, który był wsparciem udzielanym głównie dzieciom w ramach wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”). Celem tego Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub niepełnosprawnych. W latach 2016-2018 liczba osób objętych posiłkiem stale zmniejszała się (z 54 w 2016 r. do 33 w 2018 r.). W 2018 roku z pomocy w formie opłacenia posiłków skorzystało łącznie 33 uczniów z 14 rodzin – opłacano obiady zarówno dla uczniów uczących się w szkołach w gminie, jak i poza nią.

Ważną formą wsparcia niepieniężnego było również pokrywanie kosztów pobytu mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej. W 2016 roku gmina pokrywała koszt pobytu w domu pomocy społecznej za kilka osób (za 5 w 2016 r., za 7 w 2017 r., za 6 w 2018 r.). Mieszkańcy gminy przebywali w Domach Pomocy Społecznej w Wielkiej Nieszawce, Pigży i Browinie, a łączny koszt ich utrzymania wyniósł: 111.427 zł w 2016 roku, 150.545 zł w 2017 roku i 151.792 zł w 2018 roku.

Wśród usług najistotniejszą rolę odgrywała praca socjalna mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych i tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Pracownicy socjalni w gminie Wielka Nieszawka wizytowali środowiska borykające się z problemem wychowawczym, niepełnosprawnościami,

niezaradnością. W latach 2016-2018 liczba rodzin, które objęto pracą socjalną, utrzymywała się na zbliżonym poziomie (98 w 2016 r., 100 w 2017 r., 90 w 2018 r.).

W analizowanym okresie Ośrodek realizował również zadania z zakresu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej zatrudniając asystenta rodziny. W latach 2016-2017 pod jego opieką pozostawało 12 rodzin, a w 2018 roku 11 rodzin. Pieniądze na pokrycie kosztów związanych z zatrudnieniem asystenta rodziny pochodziły ze środków własnych oraz dotacji wojewody. W rodzinach objętych pomocą asystenta przebywało 39 dzieci w 2016 roku, 37 dzieci w 2017 roku i 30 dzieci w 2018 roku.

Gmina ponosiła również odpłatność za pobyt dzieci z gminy w pieczy zastępczej; dzieci z gminy przebywały zarówno w rodzinach zastępczych, jak i w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. W 2016 roku koszt tego zadania wyniósł: 17.480 zł za pobyt 6 dzieci w rodzinach zastępczych i 57.283 zł za 3 dzieci umieszczonych w placówkach. W kolejnych latach gmina pokryła koszt pobytu 4 (w 2017 r.) i 2 dzieci (w 2018 r.) w rodzinach zastępczych w kwocie odpowiednio: 11.370 zł i 8.308 zł oraz 2 dzieci w placówkach w kwocie odpowiednio: 45.589 zł w 2017 roku i 50.043 zł w 2018 roku.

W latach 2016-2018 GOPS realizował również zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, będąc odpowiedzialnym za obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, a także delegując do niego swoich pracowników. W latach 2016-2018 odbyły się po 4 posiedzenia Zespołu w każdym roku oraz odpowiednio 6, 24 i 10 posiedzeń powołanych w jego ramach grup roboczych i założono w 2016 roku 3, w 2017 roku 2, a w 2018 roku 5 „Niebieskich Kart”. W analizowanym okresie 3 „Niebieskie Karty” założyli pracownicy socjalni (pozostałe Policja).

Od 2014 roku w gminie realizowany jest także rządowy program pomocy dla rodzin wielodzietnych. Koordynacją jego realizacji zajmuje się GOPS, który wydaje uprawnionym Karty Dużej Rodziny. Od czasu wejścia w życie Karty Dużej Rodziny do końca 2018 roku 104 rodziny z terenu gminy Wielka Nieszawka zostały posiadaczami karty (537 osobom wydano karty w formie tradycyjnej, a 15 w formie elektronicznej).

W latach 2016-2018 Ośrodek realizował również zadanie wynikające z ustawy o pomocy państwa w wychowaniu dzieci, przyznając świadczenia wychowawcze – na łączną kwotę – 2.449.733 zł w 2016 roku, 3.246.432 zł w 2017 roku i 3.111.171 zł w 2018 roku.

W 2018 roku liczba rodzin pobierających świadczenie (376) była niższa niż rok wcześniej (359).

W ramach realizowanych zadań GOPS przyznawał również świadczenia rodzinne. W latach 2016-2018 ogólna liczba udzielonych świadczeń ulegała wahaniom (5.919 w 2016 r., 6.089 w 2016 r., 5.622 w 2018 r.), podobnie jak liczba wypłaconych zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłków (4.610 w 2016 r., 4.757 w 2016 r., 4.371 w 2017 r.) oraz zasiłków pielęgnacyjnych (970 w 2016 r., 982 w 2017 r., 902 w 2018 r.). Jednocześnie systematycznie rosła liczba przyznanych świadczeń pielęgnacyjnych (ze 185 w 2016 r. do 226 w 2018 r.).

Dane szczegółowe na temat przyznanych w gminie świadczeń rodzinnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2016-2018

	2016 r.	2017 r.	2018 r.
zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych			
liczba świadczeń	4.610	4.757	4.371
zasiłek pielęgnacyjny			
liczba świadczeń	970	982	902
świadczenia pielęgnacyjne			
liczba świadczeń	185	218	226
specjalny zasiłek opiekuńczy			
liczba świadczeń	22	10	8
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka			
liczba świadczeń	30	25	27
świadczenie rodzicielskie			
liczba świadczeń	102	97	88
ogółem			
liczba świadczeń	5.919	6.089	5.622
zasiłek dla opiekunów			
liczba świadczeń	12	12	7
jednorazowe świadczenie w wysokości 4.000 zł			
	X	0	0

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielkiej Nieszawce.

W analizowanym okresie Ośrodek przyznawał również zasiłek dla opiekunów osób niepełnosprawnych. Przysługuje on osobom, które utraciły prawo do świadczenia

pielęgnacyjnego z dniem 1 lipca 2013 roku w związku z wygaśnięciem z mocy prawa (na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 roku o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2012 r., poz. 1548) decyzji przyznającej prawo do świadczenia pielęgnacyjnego. W latach 2016-2018 GOPS wypłacił odpowiednio 12, 12 i 7 zasiłków dla opiekuna na łączną kwotę odpowiednio 6.240, 6.240 i 3.137 zł.

Za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy GOPS opłacał składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz zdrowotne. W latach 2016-2018 liczba tych składek zwiększała się z roku na rok (209 w 2016 r., 234 w 2016 r., 208 w 2018 r.), podobnie jak ich wartość (55.545 zł w 2016 r., 70.941 zł w 2016 r., 68.131 zł w 2017 r.).

W latach 2017-2018 Ośrodek nie przyznawał jednorazowego świadczenia z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Świadczenie to przyznawane jest w oparciu o art. 10 ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku, wynosi 4.000 zł i jest finansowane z dotacji celowej z budżetu państwa.

Kolejną formę pomocy udzielanej przez Ośrodek stanowiły świadczenia z funduszu alimentacyjnego, które służą wsparciu osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych. W latach 2016-2018 liczba rodzin, którym przyznano tę pomoc, była na zbliżonym poziomie (18 w 2016 r., 19 w 2017 r., 16 w 2018 r.), a liczba wypłaconych świadczeń w 2018 roku była znacznie mniejsza niż w latach 2016-2017 (385 w 2016 r., 391 w 2017 r., 279 w 2018 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2016-2018

	2016 r.	2017 r.	2018 r.
liczba rodzin, którym przyznano świadczenie	18	19	16
liczba wypłaconych świadczeń	385	391	279
łączna kwota wypłaconych świadczeń (w zł)	139.040	134.660	93.820

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielkiej Nieszawce.

W analizowanym okresie GOPS w Wielkiej Nieszawce współpracował z PCK i Fundacją „Łączymy pokolenia” w zakresie wsparcia osób starszych.

Pomoc społeczna polega również na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Obejmuje ona zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. W gminie Wielka Nieszawka, oprócz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej i placówek adresowanych do osób uzależnionych, działa prowadzony przez powiat toruński Dom Pomocy Społecznej dla osób w podeszłym wieku (ul. Toruńska 18, 87-165 Wielka Nieszawka) oraz oddział Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej (ul. Kręta 4, 87-103 Mała Nieszawka).

Mieszkańcy mają również możliwość korzystania z oferty instytucji udzielających wsparcia poza gminą. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Instytucje udzielające wsparcia poza gminą, z oferty których mogą korzystać lub korzystają mieszkańcy gminy

nazwa i adres instytucji	zakres oferowanych usług oraz kategoria klienta
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Toruniu, ul. Towarowa 4-6, 74-100 Toruń.	Zakres oferowanych usług: realizacja zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej, rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, rehabilitacji społecznej oraz organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Kategoria klienta: mieszkańcy powiatu.
Dom Pomocy Społecznej w Browinie, 87-140 Chełmża.	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby przewlekle somatycznie chore.
Dom Pomocy Społecznej w Pigży, ul. Szkolna 8, 87-152 Łubianka.	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby przewlekle psychicznie chore.
Środowiskowy Dom Samopomocy w Chełmży, ul. Hallera 25, 87-140 Chełmża.	Zakres oferowanych usług: ośrodek wsparcia, którego celem jest podniesienie jakości życia i zapewnienie oparcia społecznego osobom mającym z powodu choroby poważne trudności w życiu codziennym. Kategoria klienta: osoby cierpiące na zaburzenia psychiczne i z niepełnosprawnością intelektualną.
Schronisko dla Osób Bezdomnych Markot w Toruniu, ul. Dybowska 1, 87-100 Toruń.	Zakres oferowanych usług: schronienie, praca socjalna i terapeutyczna. Kategoria klienta: osoby bezdomne, z problemem uzależnień.
Schronisko dla Bezdomnych w Świeciu, ul. Ogrodowa 9b, 86-100 Świecie.	Zakres oferowanych usług: schronienie, praca socjalna i terapeutyczna. Kategoria klienta: osoby bezdomne.
Schronisko i Noclegownia dla bezdomnych mężczyzn Caritas Diecezji Toruńskiej, ul. Polna 20, 87-140 Chełmża.	Zakres oferowanych usług: schronienie, praca socjalna i terapeutyczna. Kategoria klienta: osoby bezdomne.

Noclegownia dla bezdomnych kobiet Caritas Diecezji Toruńskiej , ul. Szosa Bydgoska 1, 87-100 Toruń.	Zakres oferowanych usług: schronienie, praca socjalna i terapeutyczna. Kategoria klienta: osoby bezdomne.
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Chełmży , ul. św. Jana 18, 87-140 Chełmża.	Zakres oferowanych usług: udzielanie dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej, logopedycznej, pomocy w wyborze zawodu i kierunku kształcenia oraz udzielanie rodzicom i nauczycielom porad związanych z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży. Kategoria klienta: dzieci, młodzież, pedagodzy, nauczyciele i rodzice.

Źródło danych: Urząd Gminy Wielka Nieszawka, Starostwo Powiatowe i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Toruniu.

Mieszkańcy gminy mogą również korzystać z oferty pomocowej organizacji pozarządowych i Kościoła, m.in. w zakresie pomocy żywnościowej, także dla osób bezdomnych, z niepełnosprawnościami, seniorów i dzieci.

W gminie funkcjonuje również punkt darmowej pomocy prawnej. Ponadto mieszkańcy mają możliwość skorzystania z bezpłatnego poradnictwa psychologicznego, prawnego, pedagogicznego oraz mediacji rodzinnych w ramach projektu „Rodzina w Centrum” prowadzonego przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Toruniu. W środowiskach z problemem dotarcia do Centrum jest możliwość umówienia mediacji mobilnych w miejscu zamieszkania rodziny. Z powiatowego wsparcia w ramach projektu skorzystało 9 rodzin z terenu gminy.

12. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form jego aktywności. Stanowią grupę podmiotów funkcjonujących w sferze ekonomii społecznej, która poprzez działalność ekonomiczną i pożytku publicznego służy integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej.

Organizacje pozarządowe pełnią istotną rolę nie tylko w konsolidacji społeczności lokalnej, organizacyjnym wzmocnieniu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać

aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

Współpraca samorządu lokalnego z podmiotami należącymi do sektora pozarządowego nie tylko pozwala skuteczniej i efektywniej działać na rzecz rozwoju oraz poprawy warunków i jakości życia mieszkańców, lecz również umożliwia istotne odciążenie sektora publicznego w realizacji zadań.

W gminie Wielka Nieszawka funkcjonuje kilkanaście organizacji pozarządowych. Samorząd gminy posiada uchwalany corocznie program współpracy Gminy Wielka Nieszawka z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w oparciu o który ma możliwość podejmowania z nimi współpracy.

Warto podkreślić, że sfera ekonomia społeczna jest jednym z kluczowych elementów prowadzonej w gminie polityki społecznej. W razie potrzeb i możliwości, sektor ten jest wspierany przez jej samorząd w podejmowanych działaniach.

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat sektora pozarządowego w gminie.

Tabela 14. Organizacje pozarządowe w gminie

lp.	nazwa i adres organizacji	charakterystyka działania
1.	Stowarzyszenie Akademia Rozwoju Inicjatyw Lokalnych , ul. Toruńska 59, 87-165 Cierpice.	Działalność w obszarze pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych osób, pomoc osobom z niepełnosprawnościami.
2.	Koło Emerytów, Rencistów i Inwalidów nr 22, „Leśna Kraina” Cierpice , ul Brzozowa 7, 87-165 Cierpice.	Pielęgnowanie tradycji narodowej, rozwijanie świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej.
3.	Klub Seniora „Leśna Kraina” Cierpice , ul. Brzozowa 7, 87-165 Cierpice.	Integrowanie środowiska, działalność kulturalna i rekreacyjna.
4.	Parafialny Oddział Akcji Katolickiej Diecezji Toruńskiej Cierpice 185 , ul. Szkolna, 87-165 Cierpice.	Działalność na rzecz życia według zasad katolickich w rodzinie i społeczeństwie.
5.	Stowarzyszenie Hodowców Gołębi Rasowych w Toruniu , ul. Tulipanowa 21, 87-165 Wielka Nieszawka.	Działalność na rzecz ochrony dziedzictwa przyrodniczego; działalność hobbystyczna.

6.	Stowarzyszenie „Towarzystwo Strzeleckie Olender Shooting Center”, ul. Toruńska 34/40, 87-165 Wielka Nieszawka.	Popularyzacja wszelkich form strzelectwa, kolekcjonowanie broni i militariów, propagowanie służby wojskowej.
7.	Stowarzyszenie „Klub Sportowy Olender” (sekcje: pływakowa – Olender Sport RRR, tenisa stołowego – Tajfun, kolarska – Iskra, piłki siatkowej – Kolibry), ul. Toruńska 34, 87-165 Wielka Nieszawka.	Popularyzacja kultury fizycznej i sportu wśród uczniów, udział w rozgrywkach i rywalizacji sportowej, profilaktyka społeczna i zdrowotna, integracja środowiska lokalnego.
8.	Nieszawskie Stowarzyszenie Samorządowe „Wspólne Gniazdo”, Mała Nieszawka, ul. Leśna 2, 87-103 Toruń.	Rozwijanie i promowanie idei samorządności lokalnej i upowszechnianie wiedzy o funkcjonowaniu samorządności.
9.	Fundacja Grupa T, Mała Nieszawka, ul. Toruńska 68, 87-103 Toruń.	Inicjowanie i wspieranie wydarzeń kulturalnych i artystycznych, upowszechnianie kultury i sztuki wśród dzieci i młodzieży, promowanie zdrowego stylu życia.
10.	Stowarzyszenie Mieszkańców Gminy Wielka Nieszawka „Przyjazna Gmina”, Mała Nieszawka ul. Toruńska 141c, 87-103 Toruń.	Wspomaganie lokalnych inicjatyw społecznych, zwłaszcza w obszarze kultury i edukacji i bezpieczeństwa samopomocy sąsiedzkiej oraz sportu i promowanie idei zdrowego stylu życia.
11.	Koło Gospodyń Wiejskich Mała Nieszawka, Mała Nieszawka, ul. Leśna 1, 87-103 Toruń.	Dobrowolna, samorządna, niezależna organizacja, głównie kobiet działająca na terenach wiejskich, wspierająca rozwój lokalności, przedsiębiorczości i aktywności społecznej na rzecz środowiska lokalnego.
12.	Koło Gospodyń Wiejskich Wielka Nieszawka, 87-165 Wielka Nieszawka.	
13.	Koło Gospodyń Wiejskich Brzoza, Brzoza, 87-165 Wielka Nieszawka.	

Źródło: Urząd Gminy Wielka Nieszawka.

13. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM”

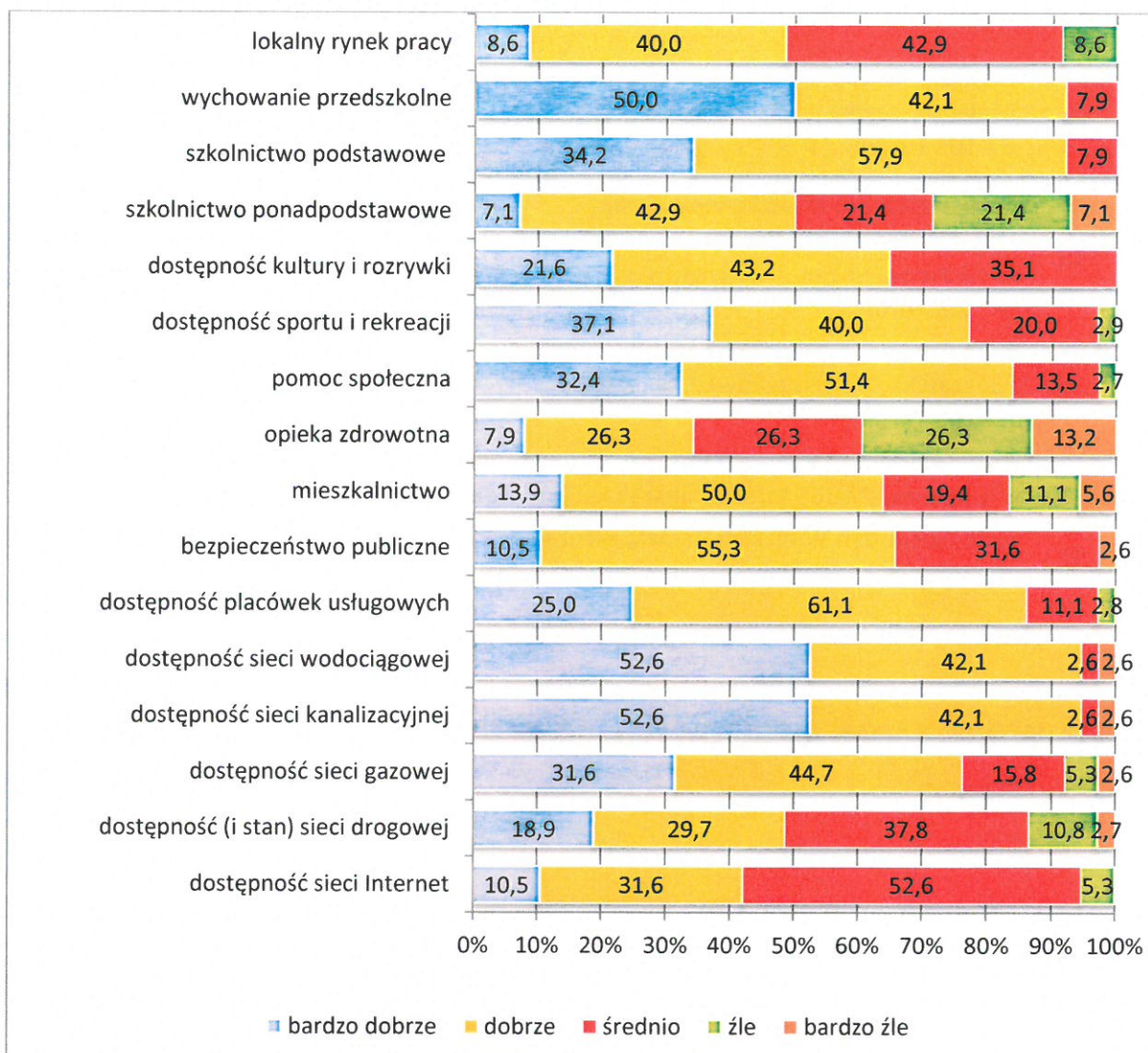
Badania ankietowe przeprowadzone w ramach diagnozy sytuacji społecznej w gminie Wielka Nieszawka posłużyły identyfikacji, określeniu przyczyn i skali występujących na jej terenie problemów społecznych oraz wskazaniu działań, jakie należałoby podjąć w celu zmniejszenia ich natężenia oraz zminimalizowania ich skutków.

Badania zostały przeprowadzone przy pomocy ankiet, które zostały rozpowszechnione wśród mieszkańców gminy, w tym reprezentantów samorządu lokalnego – Wójta Gminy, Sekretarza Gminy, Skarbnika Gminy, radnych, sołtysów, pracowników Urzędu Gminy, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli jednostek

organizacyjnych gminy, m.in. placówek oświatowych, kulturalnych, sportowych i pomocy społecznej, a także przedstawicieli jednostek służby zdrowia, policji, organizacji pozarządowych i kościoła. W sumie do analizy przedłożono 38 wypełnionych anonimowo ankiet.

W pierwszym pytaniu poproszono przedstawicieli środowiska lokalnego o ocenę warunków życia w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 31. Warunki życia w gminie

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

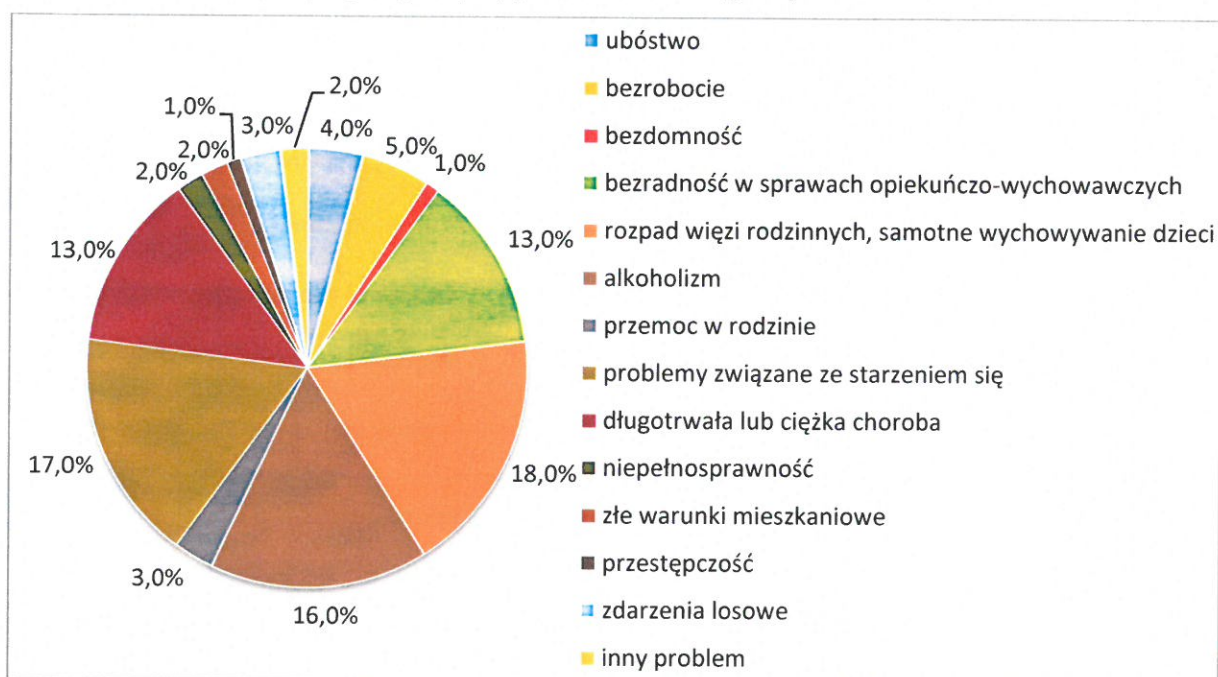
Analizując warunki życia w gminie, przedstawiciele środowiska lokalnego najwyżej ocenili dostęp do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej (łącznie po 94,7% ocen dobrych i bardzo dobrych), wychowania przedszkolnego i szkolnictwa podstawowego (w sumie po

92,1% ocen dobrych i bardzo dobrych), placówek usługowych (łącznie 86,1% ocen dobrych i bardzo dobrych) oraz pomoc społeczną (w sumie 83,8% ocen dobrych i bardzo dobrych).

Najniżej ankietowani ocenili dostęp do opieki zdrowotnej (łącznie 39,5% ocen złych i bardzo złych) i szkolnictwa ponadgimnazjalnego (w sumie 28,5% ocen złych i bardzo złych).

W kolejnym pytaniu zapytano badanych o problemy, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 32. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy

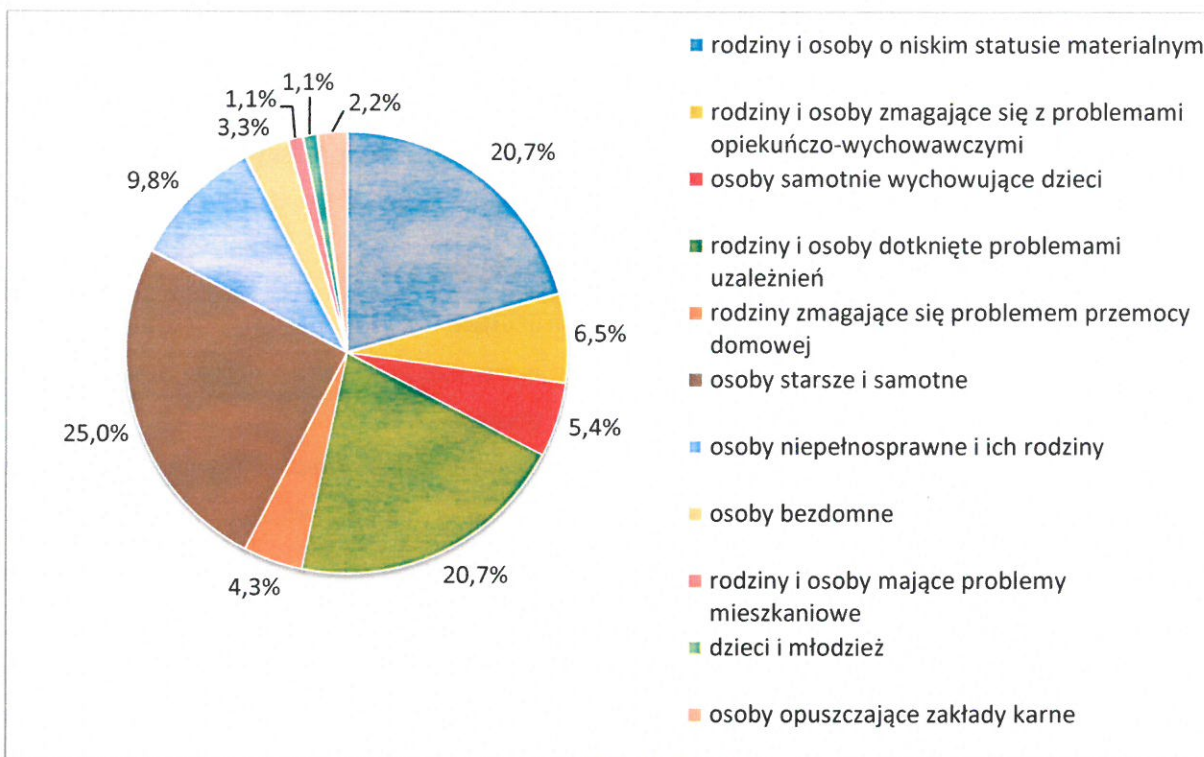

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Za problemy, który najczęściej dotykają mieszkańców gminy, respondenci uznali rozpad więzi rodzinnych i samotne wychowywanie dzieci (18%), problemy związane ze starzeniem się (17%), alkoholizm (16%), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, zaniedbanie dzieci oraz długotrwałą lub ciężką chorobę (po 13%).

Odpowiadając na następne pytanie, ankietowali identyfikowali grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 33. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie

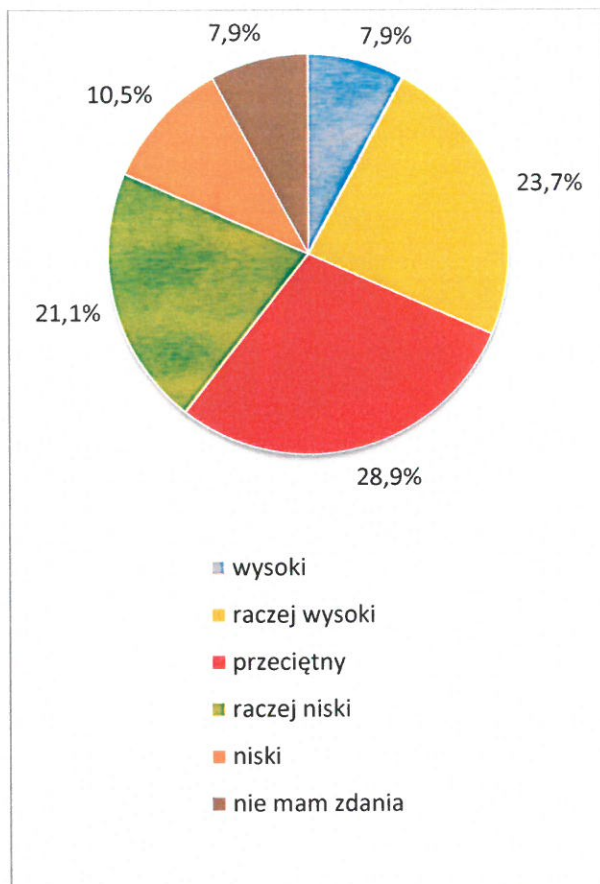

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

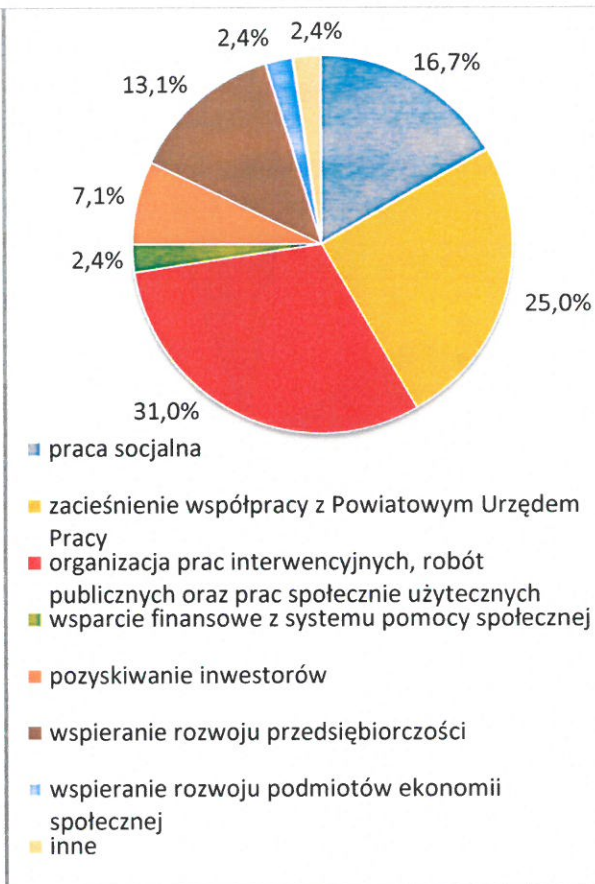
Najwięcej badanych stwierdziło, że najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym są osoby starsze i samotne (25%) oraz rodziny i osoby o niskim statusie materialnym i dotknięte problemami uzależnień (po 20,7%).

W kolejnych pytaniach poproszono badanych o opinię na temat poziomu bezrobocia w gminie oraz wskazanie działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób nim dotkniętych. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 34. Jaki jest poziom bezrobocia w gminie?

Wykres 35. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych?

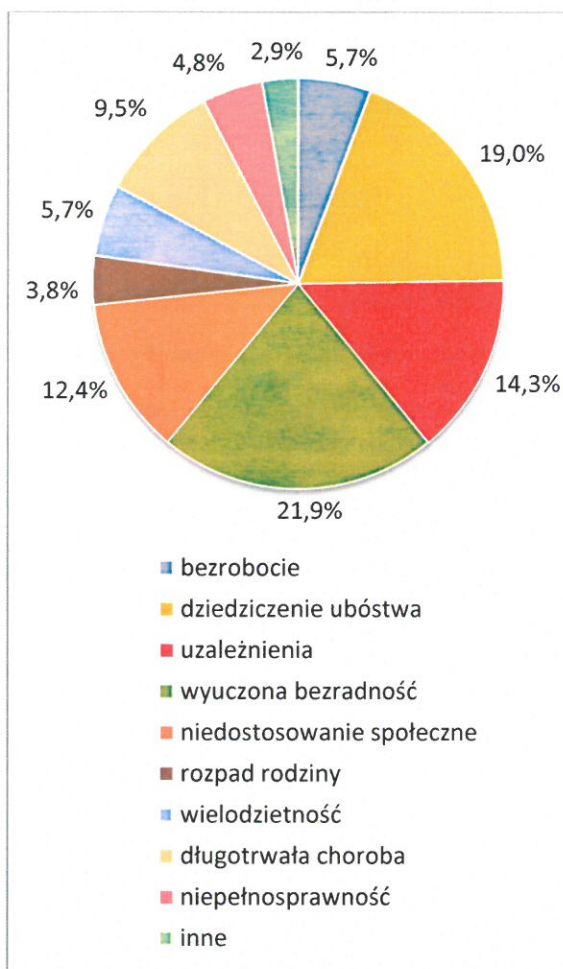
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Tyłu samo ankietowanych (po 31,6%) stwierdziło, że poziom bezrobocia w gminie jest raczej wysoki lub wysoki oraz raczej niski lub niski. Za przeciętny uznało go 28,9% badanych.

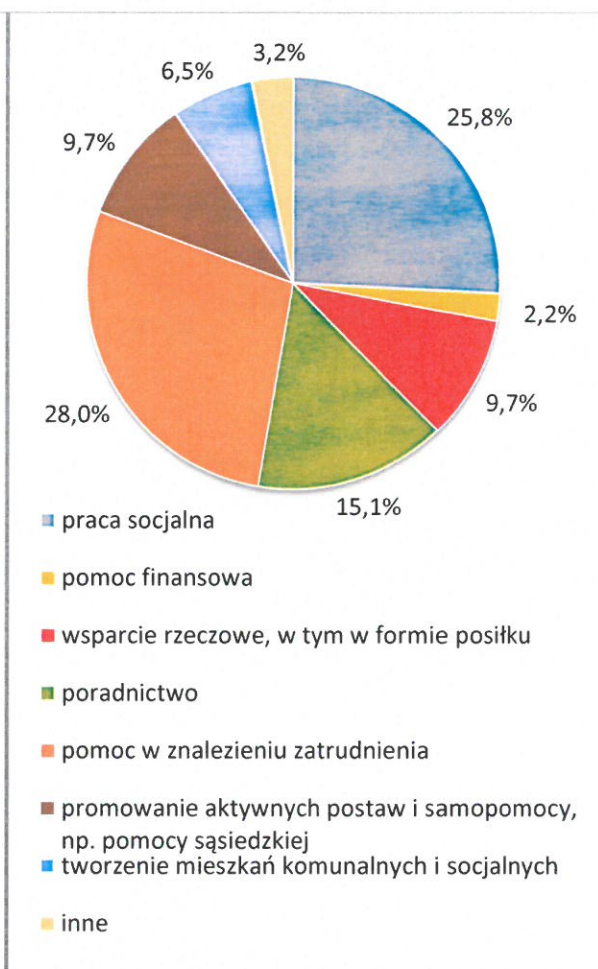
Wśród działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób pozostających bez pracy, respondenci najczęściej wymieniali: organizowanie prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych (31%), zacieśnianie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w celu umożliwienia osobom bezrobotnym (poprzez świadczenie poradnictwa oraz organizowanie stażu, kursów i szkoleń) zdobycia doświadczenia zawodowego oraz podniesienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych (25%), prowadzenie pracy socjalnej (16,7%) oraz wspieranie rozwoju przedsiębiorczości (13,1%).

W odpowiedzi na następujące pytania ankietowani wskazali przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy oraz przedstawili propozycje działań, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób nim dotkniętych. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 36. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy?

Wykres 37. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa?

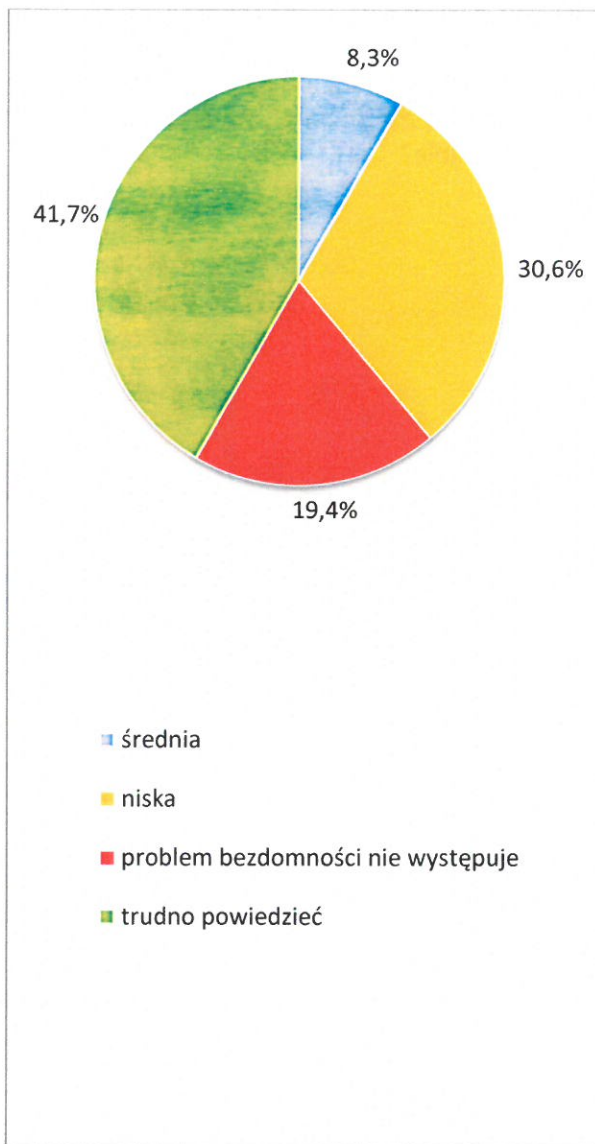
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wśród przyczyn popadania mieszkańców gminy w ubóstwo, ankietowani najczęściej wskazywali wyuczoną bezradność (21,9%), dziedziczenie ubóstwa (19%), uzależnienia (14,3%) oraz niedostosowanie społeczne (12,4%).

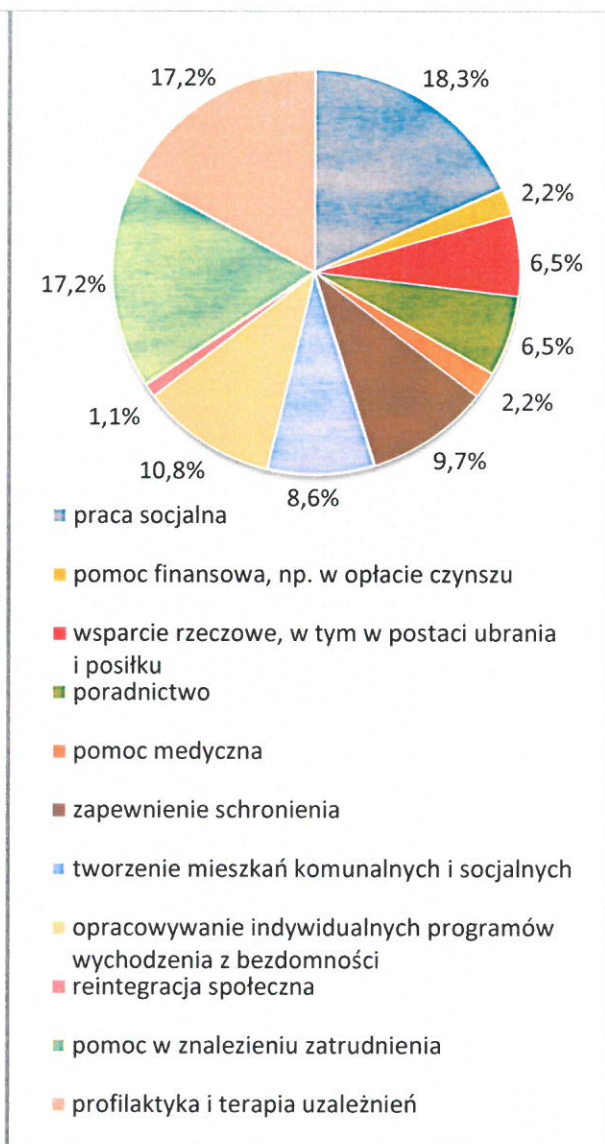
Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać problemowi ubóstwa, należałoby przede wszystkim udzielać pomocy w znalezieniu zatrudnienia (28%). Duże znaczenie przywiązywali również do prowadzenia pracy socjalnej (25,8%) i poradnictwa (15,1%).

W kolejnych pytaniach została podjęta kwestia bezdomności – poproszono badanych o opinię na temat skali tego problemu w gminie oraz wskazanie działań, które przyniosłyby największą skuteczność w jego zapobieganiu i rozwiązywaniu. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 38. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie?

Wykres 39. Jakie działania byłby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności?

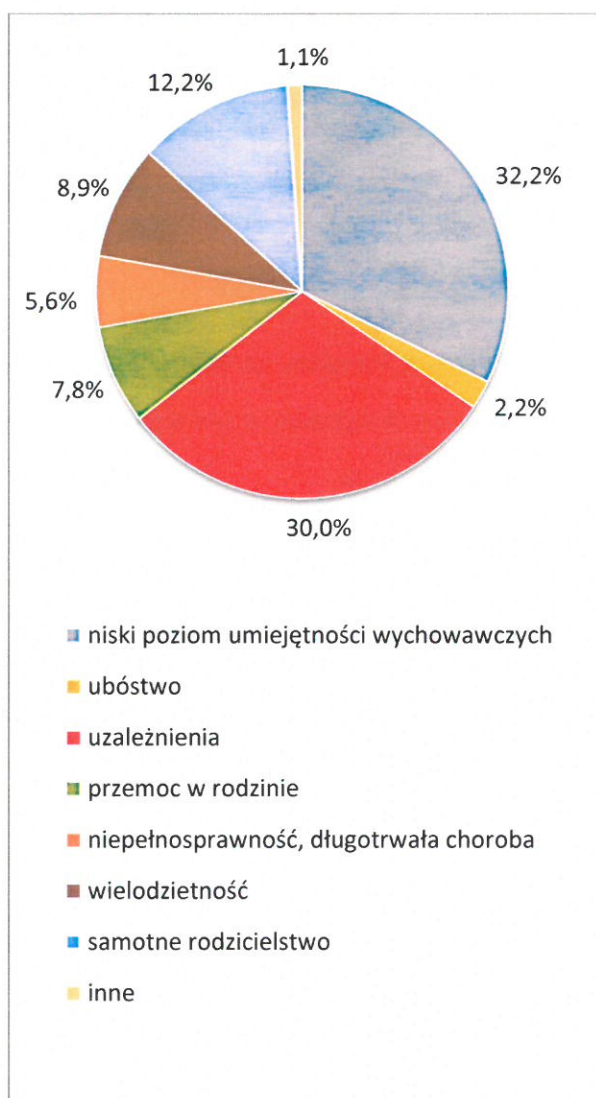
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Najwięcej respondentów (41,7%) nie miało zdania na temat skali zjawiska bezdomności w gminie. Jednocześnie 30,6% ankietowanych uznało, że jest ona niska, a 19,4% badanych stwierdziło, że problem bezdomności w gminie nie występuje.

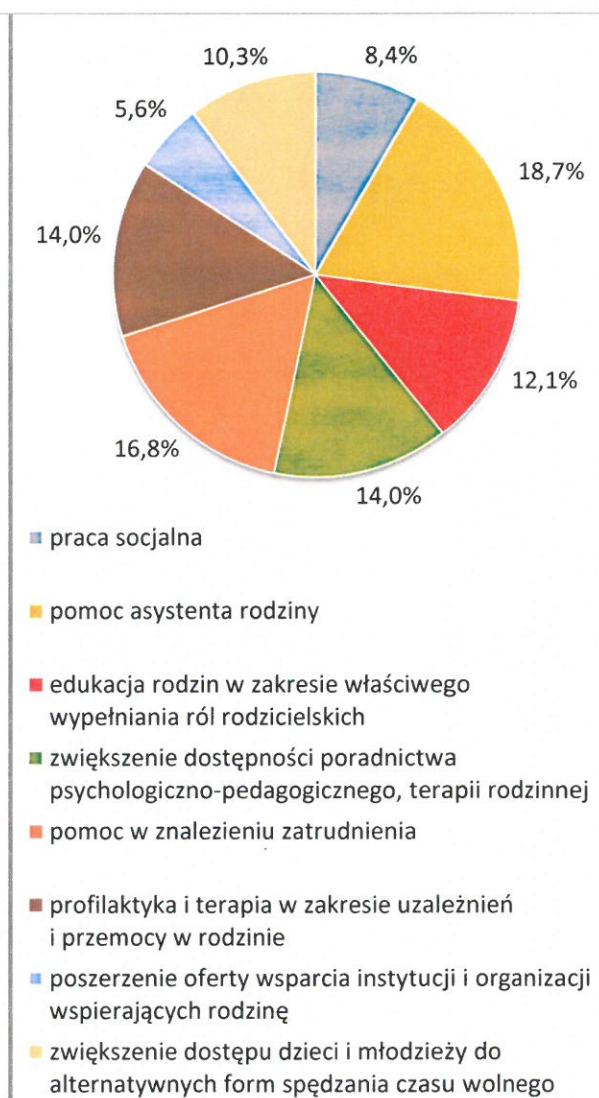
W opinii ankietowanych największe efekty w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności może przynieść prowadzenie pracy socjalnej (18,3%) oraz udzielenie pomocy w znalezieniu zatrudnienia, prowadzenie profilaktyki i terapii uzależnień (po 17,2%).

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające poznać opinie respondentów na temat przyczyn bezradności opiekuńczo-wychowawczej oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 40. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie

Wykres 41. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?

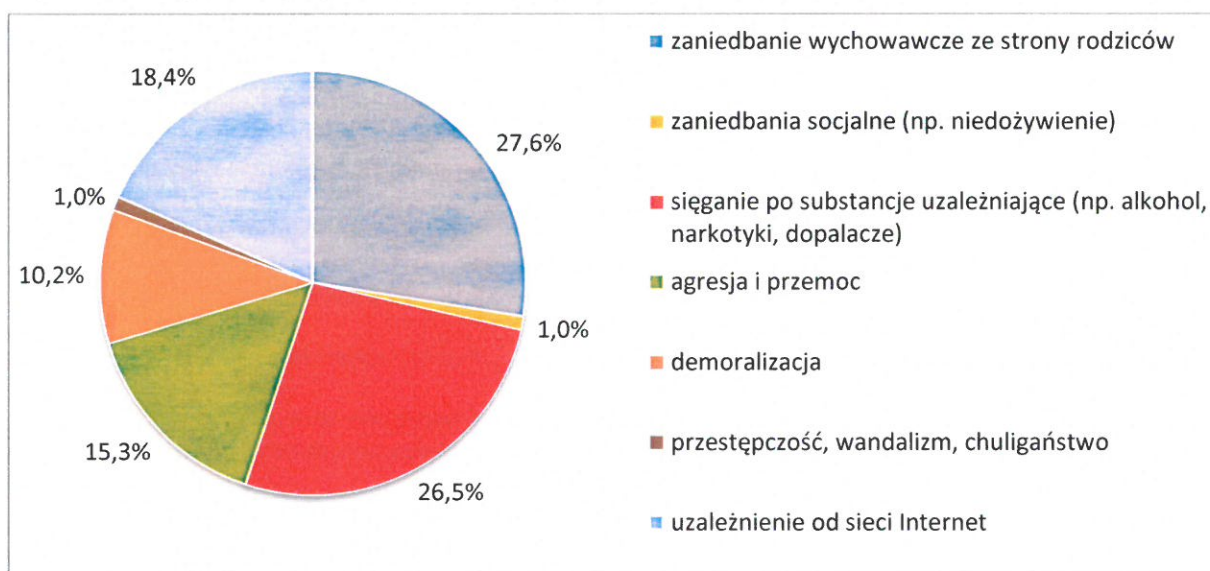
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii badanych głównymi przyczynami bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie są niski poziom umiejętności wychowawczych (32,2%) oraz uzależnienia (30%).

Wśród działań, których podjęcie mogłoby poprawić sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo, ankietowani najczęściej wskazywali udzielanie pomocy przez asystenta rodziny (18,7%) oraz w znalezieniu zatrudnienia (16,8%), zwiększenie dostępności poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego i terapii rodzinnej oraz prowadzenie profilaktyki i terapii w zakresie uzależnień i przemocy w rodzinie (po 14%).

W uzupełnieniu odpowiedzi na poprzednie pytania, ankietowani wskazali negatywne zjawiska, na jakie najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 42. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy?

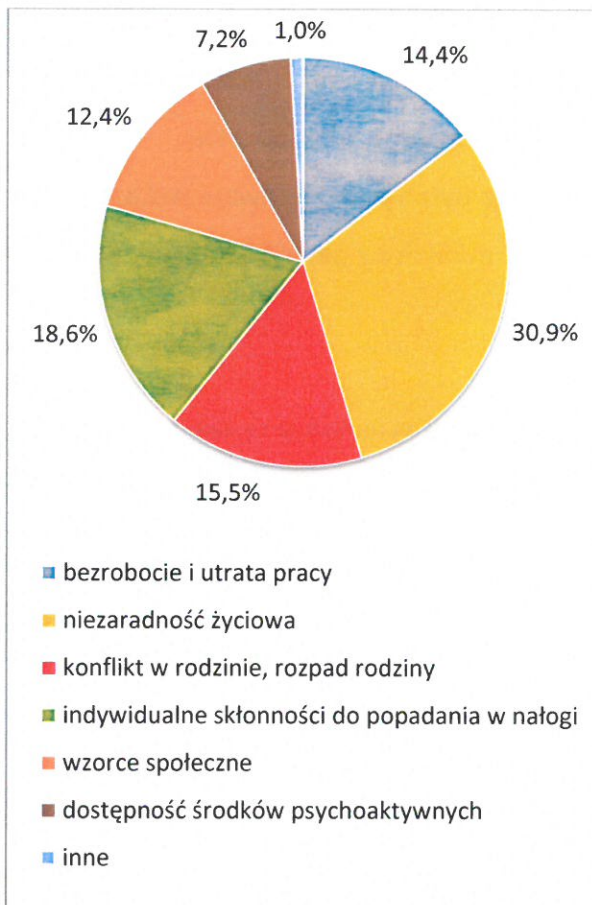
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Według ankietowanych, do negatywnych zjawisk społecznych, na które najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy, należą: zaniedbania wychowawcze ze strony rodziców (27,6%), sięganie po substancje uzależniające, np. alkohol, narkotyki i dopalacze (26,5%), uzależnienie od sieci Internet (18,4%) oraz agresja i przemoc (15,3%).

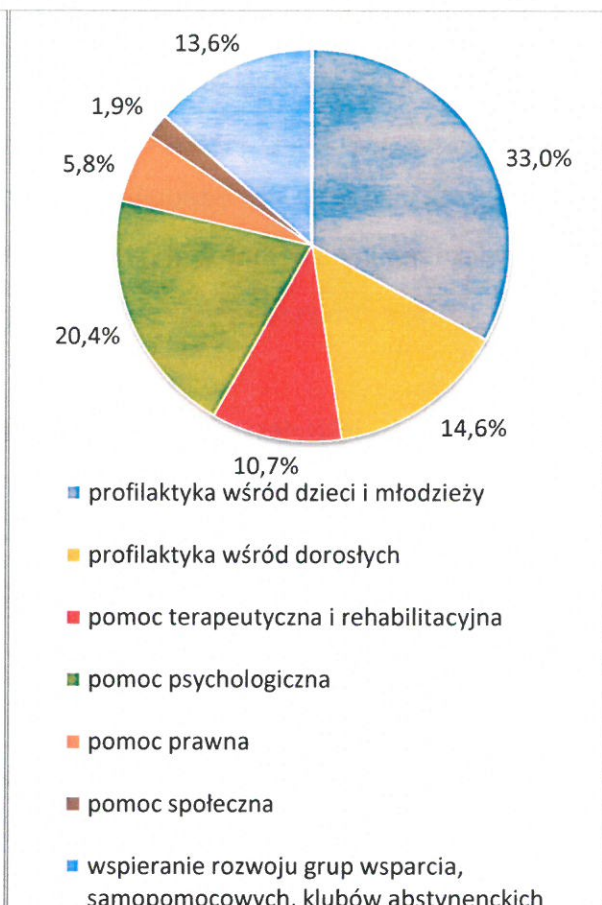
W następnych pytaniach poproszono respondentów o podanie przyczyn występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy oraz wskazanie działań, jakie

powinny być podejmowane na rzecz osób i rodzin nim dotkniętych. Odpowiedzi w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 43. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy

Wykres 44. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Do zasadniczych powodów występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy badani zaliczyli niezaradność życiową (30,9%) i indywidualne skłonności do popadania w nałogi (18,6%).

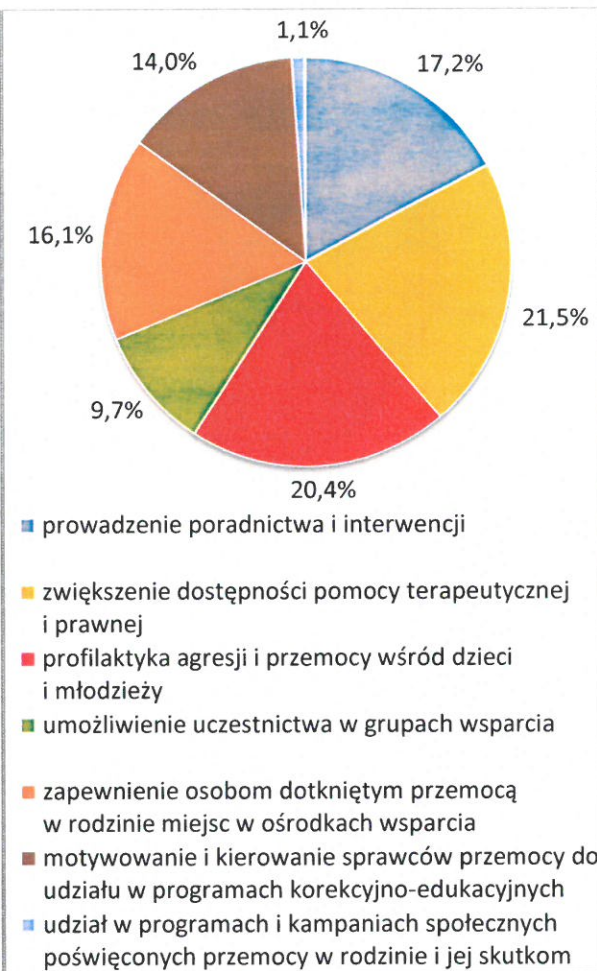
Zdaniem respondentów, podejmując działania na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin, należy przede wszystkim skupić się na prowadzeniu profilaktyki wśród dzieci i młodzieży (33%), zapewnieniu dostępu do pomocy psychologicznej (20,4%), prowadzeniu profilaktyki wśród dorosłych (14,6%), oraz wspieraniu rozwoju grup wsparcia, samopomocowych i klubów abstyntenckich (13,6%).

Następnie zapytano badanych o znajomość przypadków występowania problemu, który niejednokrotnie ma swoje źródło w uzależnieniach, tj. przemocy w rodzinie, oraz poproszono o przedstawienie działań, które byłyby najskuteczniejsze w walce z tym zjawiskiem. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 45. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie w gminie

Wykres 46. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?

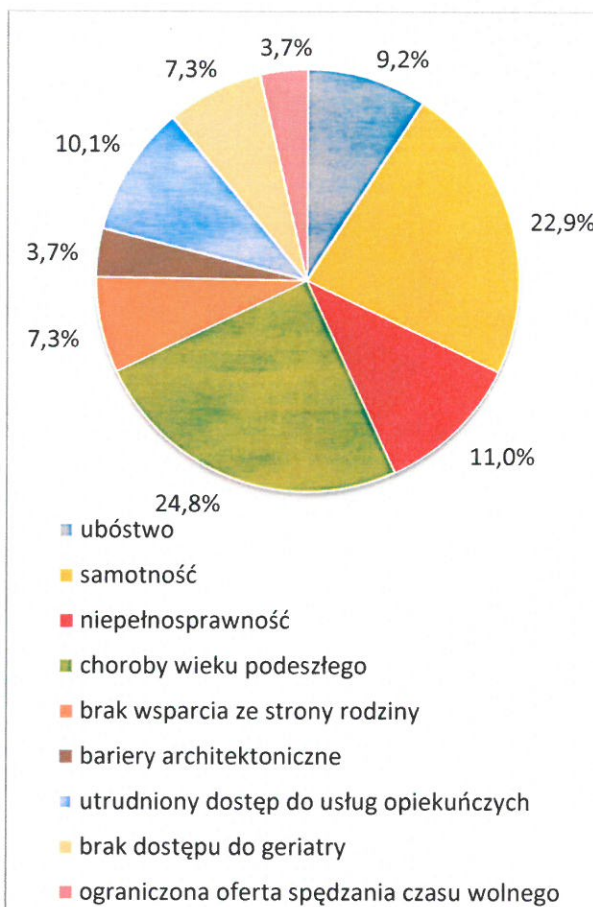
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Połowa badanych stwierdziła, że zna przypadki przemocy w rodzinie w gminie lub o nich słyszała i tyłu samo było odmiennego zdania.

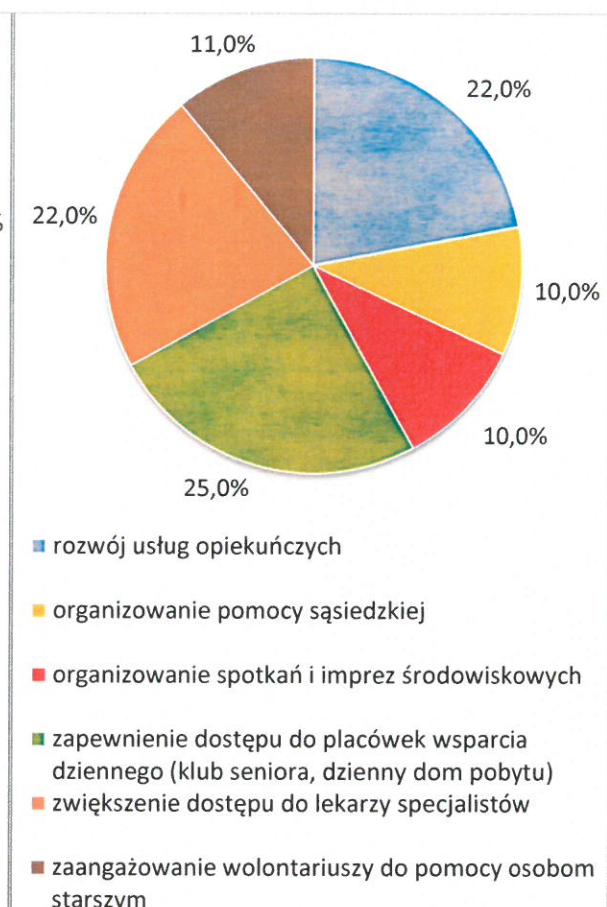
Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać przemocy w rodzinie, należy przede wszystkim zwiększyć dostępność pomocy terapeutycznej i prawnej (21,5%), prowadzić profilaktykę agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży (20,4%), prowadzić poradnictwo i interwencje (17,2%) oraz zapewnić osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia (16,1%).

Kolejna kwestia poruszona w ankiecie dotyczyła problemów, z jakimi najczęściej zmagają się osoby starsze w gminie, oraz działań, których wdrożenie przyczyniłoby się do poprawy ich sytuacji. Udzielone przez badanych odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 47. Problemy najczęściej dotykające osoby starsze z gminy

Wykres 48. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

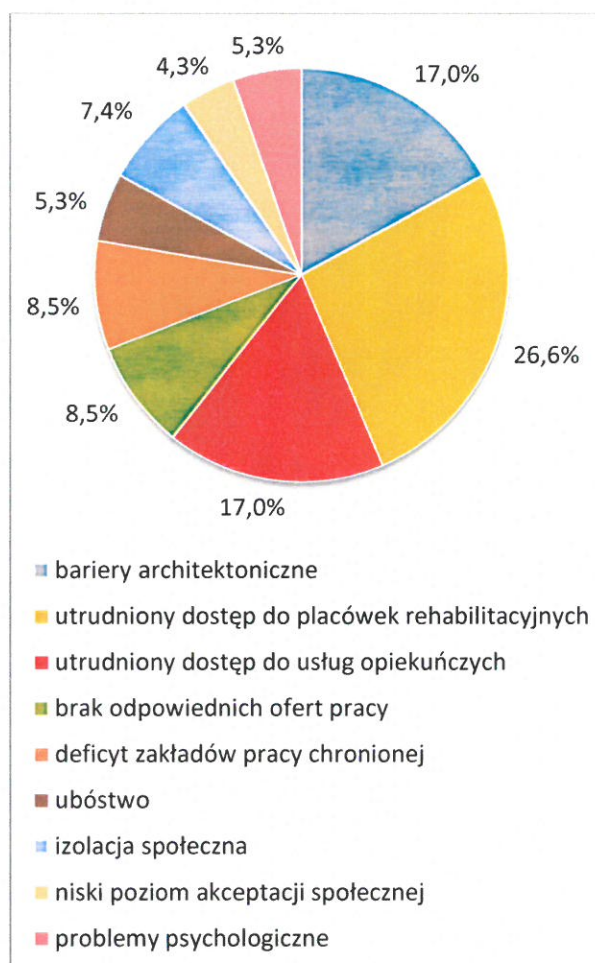
W opinii osób ankietowanych, problemami, które najczęściej dotyczą seniorów w gminie, są choroby wieku podeszłego (24,8%) i samotność (22,9%).

Do działań, których realizacja mogłaby się przyczynić do poprawy sytuacji seniorów w gminie, respondenci najczęściej zaliczali: zapewnienie dostępu do placówek wsparcia dziennego (klub seniora, dzienny dom pobytu; 25%) oraz rozwój usług opiekuńczych i zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów (po 22%).

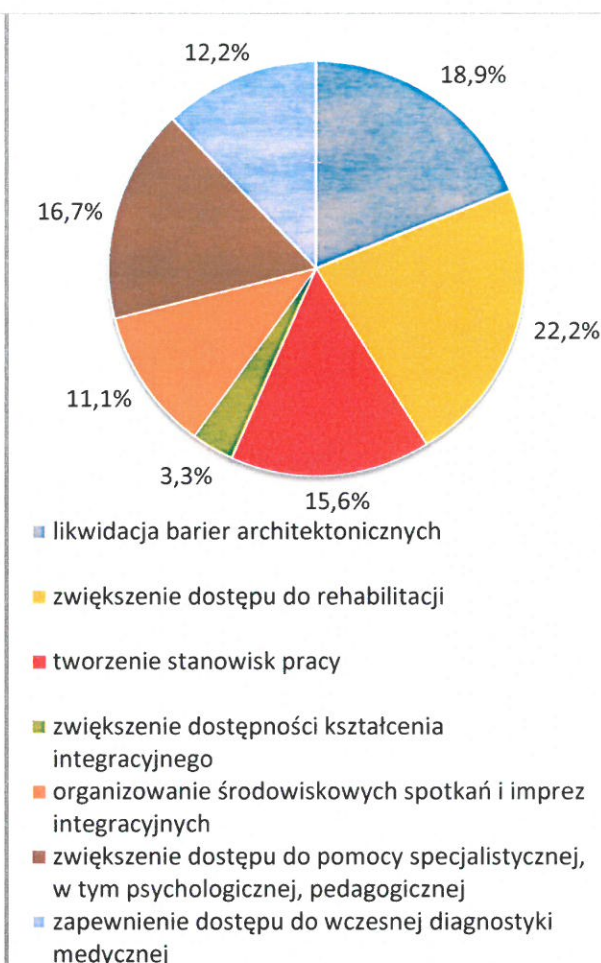
W odpowiedzi na kolejne pytania ankietowani identyfikowali problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne w gminie, oraz wskazywali działania,

których podjęcie pozwoliłoby na pełniejszy ich udział w życiu społecznym. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 49. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne z gminy

Wykres 50. Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym?

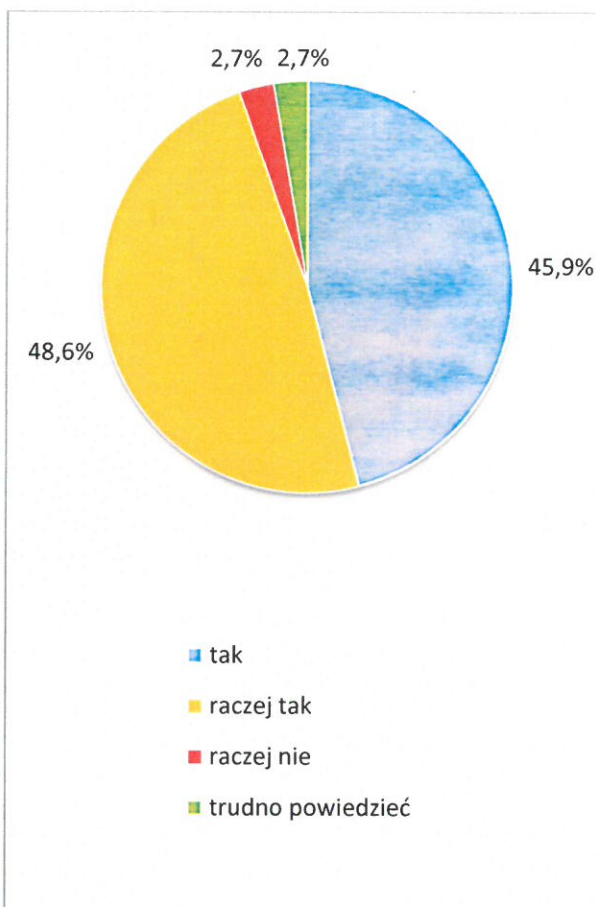
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Według badanych problemami, z którymi najczęściej zmagają się osoby dotknięte niepełnosprawnością z gminy, są: utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (26,6%), bariery architektoniczne oraz brak utrudniony dostęp do usług opiekuńczych (po 17%).

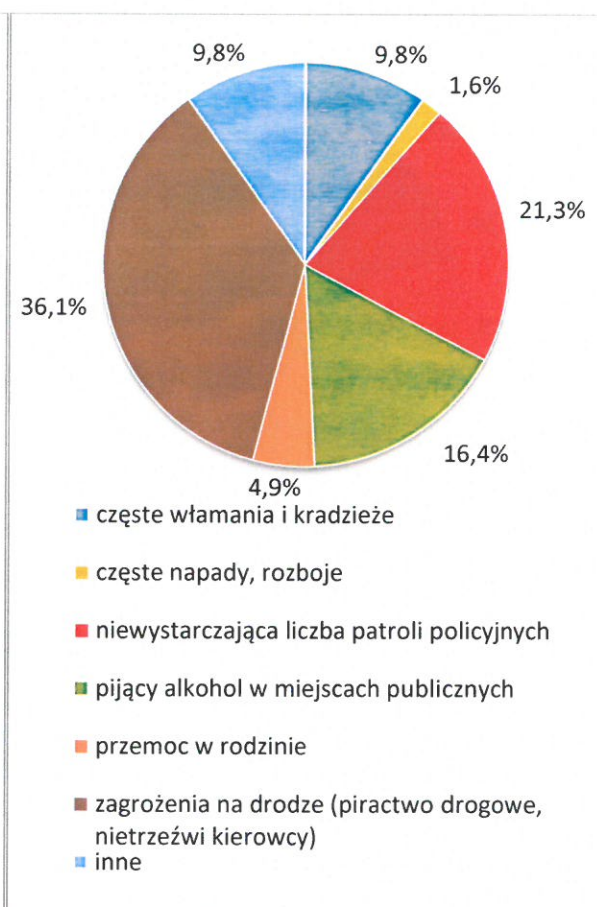
W opinii ankietowanych, działania, które umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym, powinny skupiać się na zwiększeniu dostępu do rehabilitacji (22,2%), likwidowaniu barier architektonicznych (18,9%), zwiększeniu dostępu do pomocy specjalistycznej, w tym psychologicznej, pedagogicznej (16,7%) oraz tworzeniu stanowisk pracy (15,6%).

W ostatnich pytaniach podjęto temat stanu bezpieczeństwa w gminie – poczucia bezpieczeństwa, przyczyn jego braku oraz działań, które wpłynęłyby na jego zwiększenie. Szczegóły w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 51. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie?

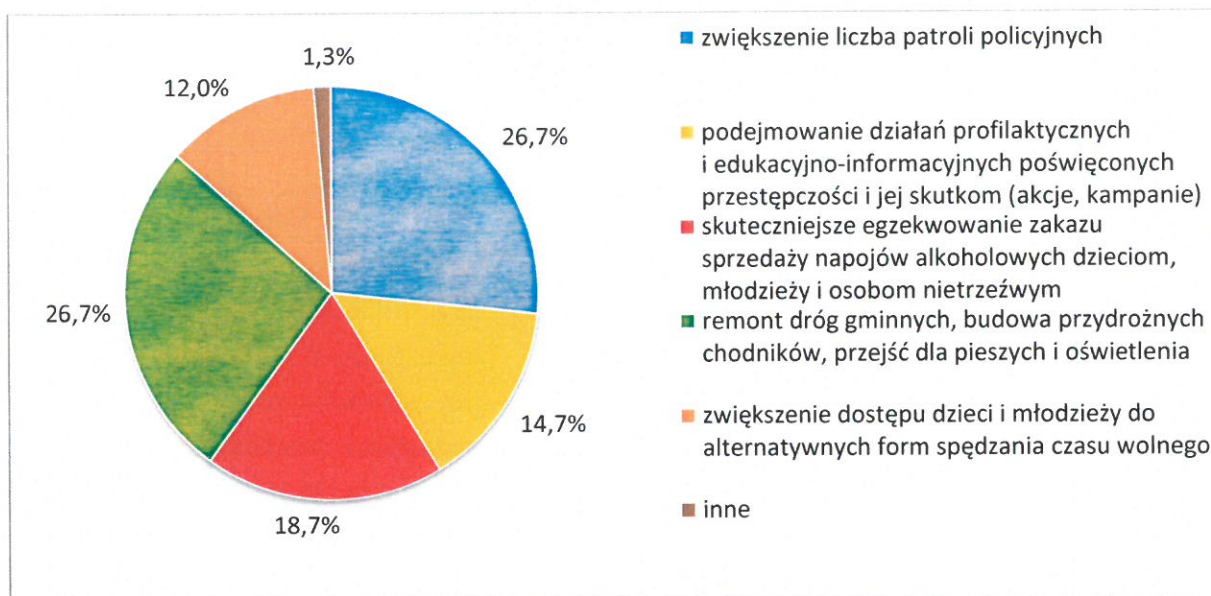

Wykres 52. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wykres 53. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość ankietowanych (łącznie 94,5%) stwierdziła, że czuje się raczej bezpiecznie bądź bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Odmiennego zdania było 2,7% badanych.

Wśród przyczyn braku bezpieczeństwa respondenci najczęściej wskazywali zagrożenia na drodze (piractwo drogowe, nietrzeźwi kierowcy; 36,1%), niewystarczającą liczbę patroli policyjnych (21,3%) oraz osoby pijące alkohol w miejscach publicznych (16,4%).

Zdaniem ankietowanych na poprawę bezpieczeństwa publicznego w gminie w największym stopniu wpłynęłyby takie działania, jak: remont dróg gminnych, budowa przydrożnych chodników, przejść dla pieszych i oświetlenia, zwiększenie liczby patroli policyjnych (po 26,7%) oraz skuteczniejsze egzekwowanie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych dzieciom, młodzieży i osobom nietrzeźwym (18,7%).

14. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest heurystyczną techniką analityczną służącą uporządkowaniu posiadanych informacji. W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje, oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom

i oczekiwaniom społeczności lokalnej. Analizę SWOT przeprowadzoną na potrzeby niniejszego dokumentu przedstawiono poniżej.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ bliskość dużych miast (Toruń, Bydgoszcz, Inowrocław) oraz dobra dostępność komunikacyjna gminy ▪ możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie gminy; duża liczba podmiotów gospodarczych na jej terenie ▪ upowszechnianie ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach ▪ niewielka liczba osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością, zapewnianie im wsparcia ▪ zapewnianie wsparcia przez asystenta rodziny ▪ dobra dostępność opieki przedszkolnej i szkolnictwa podstawowego ▪ realizowanie przez placówki oświatowe programów edukacyjnych i profilaktycznych ▪ dobry dostęp do zajęć pozalekcyjnych motywujące do nauki stypendia szkolne ▪ zapewnianie dostępu do kształcenia integracyjnego w gminie ▪ działalność Gminnego Centrum Kultury i Gminnej Biblioteki Publicznej ▪ integracja dzieci – organizacja kolonii gminnych ▪ rozwijanie sprawności fizycznej dzieci i młodzieży poprzez organizowanie zajęć sportowych ▪ udział dzieci i młodzieży w lokalnych imprezach i spotkaniach okolicznościowych ▪ wystarczające działania profilaktyczne, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niskie wynagrodzenie za pracę ▪ zbyt niska skala działań zachęcających inwestorów do tworzenia w gminie nowych miejsc pracy oraz służących pozyskaniu środków finansowych z funduszy zewnętrznych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej ▪ deficyt podmiotów ekonomii społecznej w gminie ▪ nieodpowiednie zasoby mieszkań komunalnych, w tym socjalnych ▪ niewystarczający dostęp rodzin do poradnictwa specjalistycznego ▪ nieodpowiednie warunki do prowadzenia efektywnej pracy socjalnej ▪ brak grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci ▪ brak placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży ▪ brak w gminie żłobka ▪ brak możliwości kontynuowania w gminie nauki na poziomie ponadgimnazjalnym ▪ niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego; korzystanie przez dzieci i młodzież z oferty Torunia ▪ niewystarczający dostęp rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy do pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej, psychospołecznej i prawnej ▪ brak dostępu do psychologa w działającym w gminie punkcie konsultacyjnym ▪ brak w gminie grup wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie

<p>informacyjne, edukacyjne i szkoleniowe w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ funkcjonowanie w gminie Punktu Konsultacyjnego i Klubu Anonimowych Alkoholików ▪ funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie ▪ dostęp do specjalistycznej opieki medycznej, w tym rehabilitacji w Toruniu ▪ informowanie osób starszych i niepełnosprawnych o przysługujących im prawach i dostępnych formach pomocy ▪ organizowanie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi ▪ prowadzenie działań prozdrowotnych wśród osób starszych ▪ pomoc dla osób starszych ze strony rodziny ▪ działalność w gminie Klubu Seniora oraz Koła Emerytów, Rencistów i Inwalidów „Leśna Kraina” ▪ funkcjonowanie w gminie domu pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku ▪ upowszechnianie wśród osób niepełnosprawnych ofert pracy i informacji o wolnych miejscach pracy ▪ dysponowanie odpowiednią liczbą pracowników socjalnych ▪ dobrze wykwalfikowana i podnosząca kwalifikacje kadra GOPS-u ▪ posiadanie wiedzy na temat problemów społecznych występujących w gminie ▪ informowanie beneficjentów systemu pomocy społecznej o możliwościach uzyskania wsparcia ▪ odpowiednia jakość obsługi klienta 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ brak mieszkań chronionych dla ofiar przemocy w rodzinie ▪ ograniczony dostęp do opieki lekarskiej, głównie specjalistycznej (w tym opieki geriatrycznej) ▪ niewystarczająca liczba pracowników świadczących osobom starszym i niepełnosprawnym pomoc i wsparcie; m.in. brak opiekunki środowiskowej ▪ brak w gminie grup i instytucji wsparcia dla osób niepełnosprawnych ▪ brak bazy rehabilitacyjnej w gminie ▪ brak oferty kulturalnej dla osób niepełnosprawnych ▪ istnienie barier utrudniających niepełnosprawnym codzienne życie, w tym architektonicznych ▪ brak gminnego transportu dla starszych i osób niepełnosprawnych ▪ niedostatecznie rozwinięta sieć placówek pomocy społecznej w gminie ▪ niewielki potencjał sektora pozarządowego w gminie ▪ niewielki udział mieszkańców gminy w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych ▪ niechęć mieszkańców gminy do współpracy z pracownikami pomocy społecznej ▪ nierozwinięty wolontariat, m.in. brak wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu
--	---

<p>i sprawnie działający system pomocy społecznej</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej oraz z przedstawicielami kościoła ▪ propagowanie postaw obywatelskich wśród mieszkańców 	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ możliwość rozwoju gminy dzięki stabilnej sytuacji finansowej ▪ napływ nowych mieszkańców szansą na rozwój gminy ▪ możliwość pozyskania środków finansowych z funduszy zewnętrznych, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej ▪ duży potencjał inwestorów w regionie ▪ możliwość znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez kończącą edukację młodzież ▪ dostęp do europejskich rynków pracy ▪ tworzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży ▪ rozwój oferty spędzania czasu wolnego, w tym infrastruktury mu służącej ▪ zwiększenie świadomości społecznej na temat uzależnień i przemocy domowej ▪ zapewnienie dostępu do specjalistycznej opieki zdrowotnej w gminie ▪ propagowanie pomocy sąsiedzkiej ▪ wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych ▪ dalsze integrowanie społeczności lokalnej ▪ stałe doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej ▪ zwiększenie aktywności społecznej ▪ poszerzenie sektora pozarządowego działającego w obszarze polityki 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zjawisko dziedziczenia bezrobocia ▪ niska motywacja bezrobotnych do podjęcia zatrudnienia ▪ zagrożenie bezdomnością ▪ migracja osób młodych z gminy do większych jednostek administracyjnych, np. Torunia ▪ kryzys funkcji rodziny i jej roli w życiu społecznym; rozpad więzi rodzinnych ▪ coraz większa dostępność napojów alkoholowych i innych środków psychoaktywnych, np. dopalaczy ▪ obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej ▪ wzrost skali zachowań dysfunkcyjnych wśród dzieci i młodzieży (demoralizacja, depresja, myśli samobójcze) ▪ niechęć do ujawniania przemocy w rodzinie ▪ zwiększająca się liczba osób starszych ▪ stygmatyzacja osób niepełnosprawnych ▪ zbyt wiele zadań nałożonych na GOPS ▪ rosnące zagrożenie wypaleniem zawodowym wśród pracowników pomocy społecznej; niskie wynagrodzenie i mały prestiż tego zawodu ▪ niewłaściwie finansowany system pomocy społecznej ▪ wciąż niekorzystny wizerunek sektora pomocy społecznej

<p>społecznej</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ utworzenie wolontariatu w gminie ▪ zacieśnianie współpracy pomiędzy podmiotami działającymi w gminie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ bierna i roszczeniowa postawa odbiorców pomocy społecznej ▪ stygmatyzacja osób korzystających z pomocy społecznej
---	--

15. WNIOSKI Z DIAGNOZY

Przeprowadzona w kilkunastu obszarach diagnoza sytuacji społecznej w gminie Wielka Nieszawka pozwoliła na zidentyfikowanie najważniejszych problemów oraz wyzwań, przed którymi w najbliższych latach stanie samorząd lokalny. Zaliczono do nich:

- zwiastujący proces starzenia się społeczności lokalnej i zwiększający ryzyko chorób i niepełnosprawności stały wzrost liczby osób starszych, któremu towarzyszy spadek liczby osób w wieku produkcyjnym;
- wspieranie rodzin wymagających ochrony macierzyństwa lub wielodzietności oraz mających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej;
- rozwijanie systemu pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy domowej;
- zaspokajanie potrzeb w zakresie ochrony zdrowia, w tym zwiększenie dostępu do specjalistycznej opieki zdrowotnej oraz kontynuowanie działań prozdrowotnych;
- dalsze wspieranie osób znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej i wymagających aktywizacji zawodowej;
- utrzymanie poziomu bezpieczeństwa publicznego, m.in. poprzez kontynuowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych poświęconych przestępczości;

- rozwijanie aktywności obywatelskiej oraz usprawnianie lokalnego systemu pomocy społecznej.

Wyniki diagnozy, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, posłużyły do sformułowania misji oraz wyznaczenia celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań niezbędnych do podjęcia w latach 2020-2024. Wdrożenie zaplanowanych przedsięwzięć powinno przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców gminy, zmniejszenia skali występujących problemów społecznych oraz zminimalizowania ich skutków społecznych. Inicjatywy te zostały ujęte w poniżej przedstawionych obszarach.

- 1. Utrzymanie seniorów i osób niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania:** zapewnienie osobom starszym odpowiedniej opieki oraz zwiększenie ich udziału w życiu społeczności lokalnej, a także ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz tworzenie warunków do społecznej i zawodowej aktywności osób nią dotkniętych;
- 2. Wspieranie rodzin, zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do rozwoju oraz zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej:** pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju, wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie, zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia;
- 3. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego oraz stwarzanie mieszkańcom gminy warunków do rozwoju:** wspieranie osób znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej i wymagających aktywizacji, w tym pozostających bez pracy, oraz tworzenie w gminie nowych miejsc pracy;
- 4. Podnoszenie poziomu bezpieczeństwa publicznego w gminie:** przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich, oraz podejmowanie przedsięwzięć profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych poświęconych przestępczości;
- 5. Rozwijanie sektora obywatelskiego oraz wzmocnienie lokalnych służb społecznych:** wzmocnienie i poszerzanie sektora pozarządowego w gminie oraz zacieśnianie współpracy z należącymi do niego organizacjami, a także doskonalenie sektora pomocy społecznej.

III. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misją samorządu gminy Wielka Nieszawka w realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2020-2026 jest ***podniesienie jakości życia mieszkańców i stwarzanie im warunków do rozwoju, wzmacnianie rodzin, przeciwdziałanie różnym formom marginalizacji i wykluczenia społecznego oraz integrowanie społeczności lokalnej.*** Wypełnienie tak sformułowanej misji wymaga wdrożenia wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Zostały one przedstawione poniżej w formie kart strategicznych, w których uwzględniono również realizatorów poszczególnych zapisów, źródła ich finansowania oraz prognozę zmian.

Cel strategiczny 1.	Utrzymanie seniorów i osób niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania
Cele operacyjne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapewnienie osobom starszym odpowiedniej opieki oraz zwiększenie ich udziału w życiu społeczności lokalnej. 2. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz tworzenie warunków do społecznej i zawodowej aktywności osób nią dotkniętych.
Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Informowanie osób starszych i niepełnosprawnych o dostępnych formach pomocy, podejmowanych na ich rzecz działaniach oraz przysługujących im prawach. 2. Udzielanie osobom starszym i niepełnosprawnym wsparcia

	<p>w postaci pracy socjalnej oraz pomocy finansowej i rzeczowej.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Rozwijanie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi. 4. Inicjowanie i promowanie wśród mieszkańców gminy działań samopomocowych, np. pomocy sąsiedzkiej. 5. Kontynuowanie działań prozdrowotnych wśród osób starszych i niepełnosprawnych. 6. Rozwijanie oferty spędzania czasu wolnego kierowanej do osób starszych i niepełnosprawnych – zapewnienie im odpowiedniego dostępu do edukacji, kultury i rekreacji poprzez organizowanie imprez środowiskowych, wycieczek, zajęć, spotkań integracyjnych, m.in. w ramach gminnych placówek kulturalnych oraz przy współpracy z organizacjami pozarządowymi. 7. Podjęcie działań w kierunku utworzenia na terenie gminy klubu seniora. 8. Wspieranie inicjatyw służących zwiększeniu aktywności osób starszych i niepełnosprawnych oraz wykorzystujących ich potencjał. 9. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy oraz Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, m.in. przy: likwidacji barier, zapewnieniu dostępu do rehabilitacji i sprzętu rehabilitacyjnego oraz zapewnieniu i utrzymaniu odpowiedniego zatrudnienia. 10. Podejmowanie i rozszerzanie współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, m.in. z zakładami opieki zdrowotnej, ośrodkami wsparcia, domami pomocy społecznej, podmiotami świadczącymi usługi rehabilitacyjne, zakładami pracy chronionej, zakładami aktywności zawodowej, organizacjami pozarządowymi, a także z Kościołem. 11. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu.
Czas realizacji	Lata 2020-2026.
Realizatorzy	Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, jednostki organizacyjne gminy, w tym: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, gminne publiczne placówki ochrony zdrowia, gminne publiczne placówki oświatowe i kulturalne.
Partnerzy w realizacji	Powiatowy Urząd Pracy i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Toruniu, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, niepubliczne placówki oświatowe, placówki ponadpodstawowe, niepubliczne placówki ochrony zdrowia, pracodawcy, ośrodki wsparcia, podmioty świadczące usługi rehabilitacyjne, domy pomocy społecznej, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe działające na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ efektywniejszy udział seniorów i osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, ▪ wyższy standard świadczonych usług, ▪ lepsza jakość funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania, ▪ wzrost liczby osób usprawionych i zatrudnionych.

Cel strategiczny 2.	Wspieranie rodzin, zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do rozwoju oraz zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej
Cele operacyjne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju. 2. Wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie. 3. Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kontynuowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności z rodzinami mającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz wymagającymi ochrony macierzyństwa lub wielodzietności. 2. Utrzymanie, a w razie konieczności, zwiększenie liczby asystentów rodziny oraz, w razie potrzeby, ustanawianie rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizowanie dla nich szkoleń. 3. Prowadzenie wśród rodzin edukacji w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich oraz promowanie prawidłowego modelu rodziny, m.in. przez pracowników GOPS-u, placówek oświatowych, asystentów rodziny. 4. Zapewnienie rodzinom oraz osobom samotnie wychowującym dzieci szerszego dostępu do poradnictwa specjalistycznego. 5. Promowanie wśród pracodawców elastycznych form zatrudnienia, ułatwiających godzenie pracy z wychowaniem dzieci. 6. Podjęcie działań w kierunku zapewnienia w gminie opieki nad dziećmi do lat 3. 7. Kontynuowanie i wspieranie działań integracyjnych na rzecz rodzin, min. organizowanie rodzinnych pikników.

	<ol style="list-style-type: none"> 8. Zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych przy wykorzystaniu zasobów oświatowych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy; rozwijanie infrastruktury umożliwiającej spędzanie czasu wolnego oraz rozwój uzdolnień i zainteresowań dzieci i młodzieży, organizowanie wypoczynku. 9. Tworzenie i rozwijanie oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży. 10. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, m.in. poprzez zwiększenie dostępności zajęć wyrównawczych, udzielanie pomocy w nauce (np. przez wolontariuszy), przyznawanie stypendiów i zasiłków szkolnych. 11. Opracowywanie i wdrażanie programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka (np. Karty Dużej Rodziny), w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i z budżetu państwa (w ramach konkursów); podejmowanie współpracy w tym zakresie z organizacjami pozarządowymi. 12. Integrowanie i koordynowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i ochrony zdrowia, policji, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, organizacji pozarządowych i kościoła.
<p>Kierunki działań do celu operacyjnego 2.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej, psychologicznej, prawnej i społecznej dla osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie, m.in. poprzez poszerzenie oferty funkcjonującego w gminie Punktu Konsultacyjnego oraz podejmowanie współpracy z placówkami leczenia uzależnień i ośrodkami wsparcia świadczącymi pomoc w ww. zakresie. 2. Zintensyfikowanie w gminie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności kierowanej do dzieci i młodzieży, ich rodziców oraz nauczycieli. 3. Wspieranie ruchu samopomocowego w gminie, w tym funkcjonującego w gminie Klubu Anonimowych Alkoholików oraz działań mających na celu utworzenie grupy wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie. 4. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. 5. Zintensyfikowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. 6. W razie potrzeby zapewnienie ofiarom przemocy w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia, a także kierowanie sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych; nawiązywanie

	<p>współpracy w tym zakresie z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Toruniu.</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Tworzenie i rozwijanie oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w gminie. 8. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.
Kierunki działań do celu operacyjnego 3.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej. 2. Zwiększenie dostępu mieszkańcom do świadczeń zdrowotnych, głównie specjalistycznych, w tym usług rehabilitacyjnych i opieki geriatrycznej. 3. Podejmowanie działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców, w tym opracowywanie i realizowanie programów zdrowotnych. 4. Inicjowanie przedsięwzięć lokalnych mających na celu zaznajomienie mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia i ich skutkami. 5. Upowszechnianie wśród mieszkańców gminy informacji na temat dostępności i możliwości skorzystania ze specjalistycznych usług medycznych, w tym wykonania badań specjalistycznych. 6. Opracowanie i realizacja gminnego programu ochrony zdrowia psychicznego.
Czas realizacji	Lata 2020-2026.
Realizatorzy	Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, jednostki organizacyjne gminy, w tym: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, gminne publiczne placówki ochrony zdrowia, gminne publiczne placówki oświatowe i kulturalne, oraz Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
Partnerzy w realizacji	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna i Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Toruniu, niepubliczne placówki oświatowe, placówki ponadpodstawowe, niepubliczne placówki ochrony zdrowia, placówki leczenia uzależnień, ośrodki wsparcia, grupy i kluby samopomocowe, instytucje rządowe, policja, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, m.in. organizacje udzielające pomocy rodzinom i dzieciom, w tym dotkniętym problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie, organizacje zajmujące się wspieraniem i upowszechnianiem kultury, turystyki, sportu i rekreacji, jednostki ochotniczej straży pożarnej, oraz Kościoł, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niższy odsetek rodzin zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi oraz wymagających ochrony macierzyństwa i wielodzietności,

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podniesienie poziomu wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, ▪ skuteczniejsze wsparcie dla rodziców mających trudności opiekuńczo-wychowawcze, rodziców samotnych i wychowujących dzieci niepełnosprawne, ▪ zapewnienie dostępu do opieki nad dziećmi do lat 3., ▪ podwyższenie szans edukacyjnych dla uczniów uzdolnionych i dzieci mających problemy w nauce, ▪ wzbogacenie oferty spędzania czasu wolnego oraz wzrost liczby dzieci i młodzieży z niej korzystających, ▪ większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej, uzależnień oraz zdrowego trybu życia, ▪ lepszy dostęp do opieki zdrowotnej, w tym specjalistycznej, ▪ wydatniejsze wsparcie dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz dotkniętych przemocą w rodzinie, ▪ obniżenie liczby przypadków przemocy w rodzinie.
--	--

Cel strategiczny 3.	Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego oraz stwarzanie mieszkańcom gminy warunków do rozwoju
Cele operacyjne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie osób znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej i wymagających aktywizacji, w tym pozostających bez pracy. 2. Tworzenie w gminie nowych miejsc pracy.
Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kontynuowanie pracy socjalnej z osobami ubogimi i bezrobotnymi, obejmującej m.in. motywowanie do podnoszenia kwalifikacji, poszukiwania zatrudnienia i rozwiązywania własnych problemów oraz zawieranie z nimi kontraktów socjalnych. 2. Podejmowanie wśród osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej działań edukacyjnych służących poprawie ich położenia oraz zapobieganiu zjawisku dziedziczenia bezrobocia i biedy, m.in. edukowanie w zakresie umiejętnego gospodarowania budżetem domowym. 3. Udzielanie przez GOPS pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego oraz w formie dodatków mieszkaniowych i dodatku energetycznego. 4. Udzielanie przez GOPS świadczenia wychowawczego i świadczenia „Dobry Start”. 5. Zachęcanie osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego do aktywnych postaw, promowanie wśród nich samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej, oraz organizowanie na rzecz ubogich akcji charytatywnych (np. zbiórek). 6. Udzielanie pomocy dzieciom pochodzącym z rodzin ubogich, m.in.

	<p>poprzez prowadzenie dożywiania w szkołach, wyposażenie ich w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, a także organizowanie wypoczynku oraz czasu wolnego.</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji zawodowej bezrobotnych mieszkańców gminy – upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach, organizowanie robót publicznych, prac społecznie użytecznych, interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego oraz udzielanie pomocy w rozpoczęciu działalności gospodarczej. 8. Wspieranie tworzenia i rozwoju podmiotów ekonomii społecznej w gminie, w tym spółdzielni socjalnych. 9. Podejmowanie działań na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością, m.in. prowadzenie pracy socjalnej, udzielenie wsparcia finansowego i rzeczowego oraz w dostępie do opieki zdrowotnej i terapii uzależnień, zapewnienie schronienia; podejmowanie współpracy w tym zakresie z placówkami spoza gminy. 10. Utworzenie zasobu mieszkań komunalnych w gminie, w tym tworzenie mieszkań socjalnych i chronionych. 11. Opracowanie, realizacja lub współudział w realizacji programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych wykluczeniem społecznym, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz z budżetu państwa (w ramach konkursów). 12. Pozyskiwanie nowych inwestorów, promowanie gminy przy wykorzystaniu jej walorów, tworzenie i oferowanie terenów pod działalność gospodarczą, oferowanie inwestorom ulg podatkowych. 13. Wspieranie i promowanie przedsiębiorczości, w tym małej i średniej. 14. Wspieranie rozwoju turystyki i rekreacji w gminie, m.in. poprzez promowanie jej walorów oraz rozwijanie oferty i infrastruktury turystycznej, w tym agroturystycznej. 15. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się wspieraniem przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych oraz rozwoju gminy, udzielaniem wsparcia osobom ubogim, bezrobotnym i bezdomnym, a także z Kościołem.
Czas realizacji	Lata 2020-2026.
Realizatorzy	Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, jednostki organizacyjne gminy, w tym: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, gminne publiczne placówki ochrony zdrowia, gminne publiczne placówki oświatowe i kulturalne.
Partnerzy w realizacji	Powiatowy Urząd Pracy i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Toruniu, niepubliczne placówki oświatowe, szkoły ponadpodstawowe, inwestorzy, pracodawcy, w tym lokalni przedsiębiorcy, placówki zapewniające schronienie poza gminą, niepubliczne placówki ochrony zdrowia, instytucje rządowe,

	organizacje pozarządowe, w tym organizacje zajmujące się wspieraniem przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych oraz rozwoju gminy, udzielaniem wsparcia osobom bezrobotnym, ubogim i bezdomnym, Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ aktywizacja zawodowa i usamodzielnienie części dotychczasowych beneficjentów systemu pomocy społecznej, ▪ poprawa warunków ekonomicznych osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego, ▪ łatwiejszy dostęp do mieszkań dla osób o niskim statusie materialnym, ▪ lepsze wsparcie dla osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością, ▪ zwiększenie liczby miejsc pracy w gminie, ▪ wzrost aktywności gospodarczej w gminie.

Cel strategiczny 4.	Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego w gminie
Cele operacyjne:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich. 2. Podejmowanie przedsięwzięć profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych poświęconych przestępczości.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podejmowanie w gminie przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom (akcje, kampanie). 2. Podejmowanie działań profilaktyczno-edukacyjnych wśród dzieci i młodzieży, m.in. opracowywanie i realizowanie programów w placówkach oświatowych i włączanie w ich realizację policjantów. 3. Patrolowanie i wizytowanie miejsc publicznych w gminie; zwiększenie częstotliwości patroli policyjnych w miejscach najbardziej zagrożonych przestępczością, szczególnie w godzinach wieczornych i nocnych. 4. Kontynuowanie przez jednostki gminne i mieszkańców współpracy z policją, prokuraturą rejonową, sądem rejonowym, kuratorami sądowymi i organizacjami pozarządowymi na rzecz przeciwdziałania przestępczości. 5. Zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego. 6. Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez remont ulic i dróg gminnych, budowę przejść dla pieszych, oświetlenia i miejsc parkingowych.

Czas realizacji	Lata 2020-2026.
Realizatorzy	Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, jednostki organizacyjne gminy, w tym: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, gminne publiczne placówki oświatowe i kulturalne, gminne publiczne placówki ochrony zdrowia, oraz Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
Partnerzy w realizacji	Niepubliczne placówki ochrony zdrowia, placówki ponadpodstawowe, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, policja, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wzrost zasobu wiedzy mieszkańców na temat przestępczości i jej skutków, ▪ ograniczenie przestępczości, w tym wśród młodocianych, ▪ bezpieczniejsze drogi.

Cel strategiczny 5.	Rozwijanie społeczeństwa obywatelskiego oraz wzmocnienie lokalnych służb społecznych
Cele operacyjne:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzmocnienie i poszerzenie sektora pozarządowego w gminie oraz zacieśnianie współpracy z należącymi do niego organizacjami. 2. Doskonalenie sektora pomocy społecznej w gminie.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizowanie zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych przy szerszej współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. 2. Wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych, promowanie ich działalności oraz udzielanie im pomocy w nawiązaniu współpracy międzynarodowej oraz w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet samorządu źródeł finansowania. 3. Zachęcanie mieszkańców gminy do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych – samoorganizowania się, samopomocy oraz tworzenia organizacji działających na rzecz społeczności lokalnej. 4. Wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych. 5. Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania

	problemów społecznych.
Kierunki działań do celu operacyjnego 2.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Systematycznie podnoszenie kompetencji przez kadre GOPS-u, m.in. poprzez uczestnictwo w szkoleniach i kursach. 2. Dalsze zapewnianie wsparcia ze strony asystenta rodziny. 3. W razie możliwości rozszerzenie infrastruktury socjalnej w gminie. 4. Projektowanie i wdrażanie nowych instrumentów i usług służących podniesieniu jakości świadczonej pomocy. 5. Zapewnienie mieszkańcom szerszego dostępu do informacji o możliwościach uzyskania i dostępnych formach świadczeń pomocowych, m.in. poprzez rozwijanie strony internetowej GOPS-u. 6. Opracowywanie i realizowanie projektów współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz z budżetu państwa (w ramach konkursów).
Czas realizacji	Lata 2020-2026.
Realizatorzy	Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i inne jednostki organizacyjne gminy.
Partnerzy w realizacji	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Toruniu, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ większe kompetencje kadr pomocy społecznej, ▪ wyższa jakość świadczonych usług, ▪ rozwój aktywności mieszkańców, ▪ zwielokrotnienie inicjatyw społecznych, ▪ różnorodność form i lepsza efektywność współpracy z sektorem pozarządowym.

IV. PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wielka Nieszawka na lata 2020-2026 będzie realizowana w szczególności poprzez następujące programy:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Gminny Program Wspierania Rodziny,
- Program współpracy Gminy Wielka Nieszawka z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Skuteczność wdrożenia dokumentu będzie również zależała od środków finansowych – posiadanych i pozyskanych przez samorząd gminy lub inne podmioty uczestniczące w realizacji strategii – na opracowanie i realizację innych programów oraz projektów, które będą zgodne z przyjętymi w dokumencie kierunkami działań.

Programy i projekty powinny cechować efektywność, skuteczność i celowość. Mogą być one przyjmowane stosownymi uchwałami przez Radę Gminy i, w zależności od charakteru, realizowane w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych.

Zaprojektowane zgodnie z zapisami strategicznymi przedsięwzięcia mogą być dofinansowywane m.in. ze środków programów resortowych (np. w ramach otwartych konkursów ofert). Wśród obecnie obowiązujących należy wymienić:

- Resortowy program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej – asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej,
- Program „Aktywne Formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu – nowy wymiar 2020”,
- Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020,
- Program Wieloletni „Senior-WIGOR” na lata 2015-2020,
- Program wspierający powrót osób bezdomnych do społeczności,
- Program „Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi”.

V. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII

Zgodnie z art. 110, pkt 4 ustawy o pomocy społecznej, koordynatorem realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wielka Nieszawka na lata 2020-2026 będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielkiej Nieszawce. Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji, w zależności od posiadanych i pozyskanych środków finansowych. Poniższa tabela przedstawia ramy finansowe strategii.

Tabela 15. Ramy finansowe strategii w latach 2020-2026

2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025r.	2026r.
8.015.086 zł	8.215.463 zł	8.420.850 zł	8.631.370 zł	8.847.155 zł	9.068.334 zł	9.295.042 zł

Źródło danych: Urząd Gminy Wielka Nieszawka.

Do przygotowania ram finansowych strategii wykorzystano prognozowaną w budżecie gminy wielkość wydatków w pomocy społecznej oraz w innych obszarach polityki społecznej (dział 851 Ochrona zdrowia, rozdział 85153 Przeciwdziałanie narkomanii, rozdział 85154 Przeciwdziałanie alkoholizmowi, dział 852 Pomoc społeczna, dział 853 Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, 854 Edukacyjna opieka wychowawcza, dział 855 Rodzina). Prognozę tę oparto również o wysokość środków finansowych poniesionych na realizację zadań w ww. działach w latach 2016-2018.

Monitoring zapisów strategicznych, polegający na zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji.

Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, z myślą o podjęciu działań korygujących, czy realizacja wyznaczonych działań zmierza w słusznym kierunku. Monitoring strategii dostarczy również informacji pozwalających na przeprowadzenie jej ewaluacji, która umożliwi ustalenie rzeczywistych rezultatów wdrożenia dokumentu – czy uzyskane efekty są zgodne z przyjętymi wcześniej zamierzeniami i na co miały wpływ.

Informacja na temat realizacji strategii oraz osiągniętych rezultatów będzie przygotowywana co 2 lata w formie raportu monitoringowego. Poza oceną wdrożenia zapisów strategicznych, będzie on zawierał propozycje rozwiązań (np. programów celowych) oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych lub nowych potrzeb, podjęcie działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

W celu skutecznego i sprawnego opracowywania raportu monitoringowego, Wójt Gminy może powołać zespół zadaniowy, w skład którego wejdą przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji, w tym pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Do oceny stopnia wdrożenia strategii zostaną wykorzystane przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji.

Przygotowany zestaw wskaźników monitoringowych ma charakter otwarty, co oznacza, że w trakcie wdrażania strategii, może być on zmodyfikowany, w tym poszerzony

o nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji zapisów strategicznych.

Cel strategiczny 1.:

- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pracą socjalną,
- liczba seniorów i osób niepełnosprawnych objętych pomocą społeczną,
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- liczba osób z gminy korzystających z klubu seniora,
- liczba obiektów, w których zlikwidowano bariery,
- liczba osób objętych usługami rehabilitacyjnymi,
- liczba nowo utworzonych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- liczba osób z gminy korzystających z ośrodków wsparcia dziennego poza gminą,
- liczba osób z gminy objętych całodobową opieką w domach pomocy społecznej,
- liczba wolontariuszy wspierających osoby starsze i niepełnosprawne.

Cel strategiczny 2.:

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad,
- liczba dzieci do lat 3. objętych opieką,
- liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz liczba osób objętych w ich ramach opieką,
- liczba opracowywanych i realizowanych programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka oraz liczba osób nimi objętych.
- liczba osób objętych pomocą terapeutyczną i rehabilitacyjną,
- liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym, prawnym oraz z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych pomocą w ramach punktu-konsultacyjnego,
- liczba grup samopomocowych oraz liczba osób objętych w ich ramach wsparciem,
- liczba udzielonych porad i przeprowadzonych interwencji w zakresie przeciwdziałania

przemocy w rodzinie,

- liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego,
- liczba osób umieszczonych w ośrodkach wsparcia,
- liczba osób skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych,
- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej,
- liczba osób objętych świadczeniami zdrowotnymi,
- liczba opracowanych i realizowanych programów zdrowotnych oraz liczba osób nimi objętych.

Cel strategiczny 3.:

- liczba osób bezrobotnych, ubogich i bezdomnych objętych pracą socjalną,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia, ubóstwa i bezdomności,
- liczba osób i rodzin objętych wsparciem w postaci świadczeń pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego oraz w formie dodatków mieszkaniowych i dodatku energetycznego,
- liczba rodzin objętych świadczeniem wychowawczym i świadczeniem „Dobry Start”,
- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,
- wielkość stopy bezrobocia,
- liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,
- liczba podmiotów ekonomii społecznej,
- liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie,
- liczba mieszkań komunalnych, w tym socjalnych i chronionych,
- liczba programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych marginalizacją i wykluczeniem społecznym,
- liczba nowych inwestorów,
- liczba podmiotów gospodarczych.

Cel strategiczny 4.:

- liczba popełnionych i wykrytych przestępstw,

- liczba przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych,
- liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze.

Cel strategiczny 5.:

- liczba pracowników GOPS-u, w tym liczba pracowników socjalnych,
- liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem,
- liczba szkoleń, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,
- liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej,
- liczba wspieranych przez samorząd gminy organizacji pozarządowych.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabele:

Tabela 1. Dodatki mieszkaniowe i energetyczne przyznane w gminie w latach 2016-2018 ...	22
Tabela 2. Placówki oświatowe w gminie	29
Tabela 3. Placówki kulturalne w gminie	31
Tabela 4. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie	32
Tabela 5. Zakłady opieki zdrowotnej, prywatne praktyki lekarskie i apteki w gminie.....	33
Tabela 6. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych..	41
Tabela 7. Podmioty mogące wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie.....	44
Tabela 8. Kadra GOPS-u i jej kwalifikacje w 2019 roku	49
Tabela 9. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie w latach 2016-2018.....	50

Tabela 10. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez GOPS w latach 2016-2018.....	53
Tabela 11. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2016-2018	56
Tabela 12. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2016-2018	57
Tabela 13. Instytucje udzielające wsparcia poza gminą, z oferty których mogą korzystać lub korzystają mieszkańcy gminy	58
Tabela 14. Organizacje pozarządowe w gminie	60
Tabela 15. Ramy finansowe strategii w latach 2020-2026.....	92

Wykresy:

Wykresy 1-2. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2016-2018	19
Wykresy 3-4. Ruch naturalny i saldo migracji ludności gminy w latach 2016-2018	20
Wykres 5. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2016-2018	21
Wykres 6. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki (w ha) w gminie	22
Wykres 7. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2016-2018.....	24
Wykres 8. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2018 roku	24
Wykres 9. Mieszkańcy gminy posiadający zatrudnienie w latach 2016-2018*	26
Wykres 10. Bezrobotni w gminie według płci w latach 2016-2018	26
Wykres 11. Stopa bezrobocia w powiecie toruńskim, w województwie kujawsko-pomorskim i w kraju w latach 2016-2018 (w %).....	26
Wykresy 12-15. Bezrobotni w powiecie toruńskim na koniec 2018 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy oraz poziomu wykształcenia.....	27
Wykres 16. Schorzenia najczęściej stwierdzane u dzieci i młodzieży w 2018 roku	35
Wykres 17. Schorzenia najczęściej stwierdzane u osób dorosłych w 2018 roku	35
Wykres 18. Opieka profilaktyczna nad matką i dzieckiem w 2018 roku.....	35
Wykres 19. Osoby niepełnosprawne w ogóle mieszkańców gminy w 2002 roku.....	37
Wykres 20. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku	37
Wykres 21. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku.....	38

Wykres 22. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku	38
Wykres 23. Mieszkańcy gminy zaliczeni przez PZON w Toruniu do osób niepełnosprawnych i stopnia niepełnosprawności w latach 2016-2018	39
Wykres 24. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2016-2018	42
Wykres 25. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w latach 2016-2018.....	43
Wykres 26. Osoby w gminie, którym w latach 2016-2018 udzielono pomocy i wsparcia.....	51
Wykres 27. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2016-2018 przyznano świadczenie ..	51
Wykres 28. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2016-2018 przyznano świadczenie pieniężne	51
Wykres 29. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2016-2018 przyznano świadczenie niepieniężne	51
Wykres 30. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2016-2018 (liczba osób w rodzinach)	52
Wykres 31. Warunki życia w gminie.....	62
Wykres 32. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy	63
Wykres 33. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie	64
Wykres 34. Jaki jest poziom bezrobocia w gminie?	65
Wykres 35. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych? ..	65
Wykres 36. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy?	66
Wykres 37. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa?	66
Wykres 38. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie?.....	67
Wykres 39. Jakie działania byłyby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności?	67
Wykres 40. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie.....	68
Wykres 41. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?.....	68

Wykres 42. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy?	69
Wykres 43. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy.....	70
Wykres 44. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?.....	70
Wykres 45. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie w gminie.....	71
Wykres 46. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?	71
Wykres 47. Problemy najczęściej dotykające osoby starsze z gminy.....	72
Wykres 48. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie?	72
Wykres 49. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne z gminy....	73
Wykres 50. Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym?	73
Wykres 51. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie?	74
Wykres 52. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie.....	74
Wykres 53. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?.....	74

PRZEWODNICZĄCA
RADY GMINY

Ewa Tarkowska
Ewa Tarkowska

